

**ΠΑΝΤΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ
ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ**

**ΣΧΟΛΗ ΤΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΔΗΜΟΣΙΑΣ
ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ**

ΤΜΗΜΑ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ «ΔΗΜΟΣΙΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗ»

**ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ « ΝΟΜΙΚΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ: ΔΗΜΟΣΙΟ ΚΑΙ ΙΔΙΩΤΙΚΟ
ΔΙΚΑΙΟ»**

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: ΒΛΑΣΙΟΣ Ι. ΠΑΠΑΓΡΗΓΟΡΙΟΥ

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕ ΘΕΜΑ:

Η ΑΝΩΜΑΛΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ ΠΑΡΑΧΩΡΗΣΗΣ ΑΙΓΙΑΛΟΥ

ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ: ΧΡΙΣΤΙΝΑ ΕΥΣΤΑΘΙΟΥ

Μεταπτυχιακή Φοιτήτρια

A.M.:7114M031

ΑΘΗΝΑ 2015

Στους γονείς μου,
στα αδέρφια μου και
στη δεύτερη μητέρα μου την Πέλη

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

	σελίδα
Πρόλογος	4
1. Εισαγωγή	5
2. Συνταγματική προστασία του περιβάλλοντος.	6
3. Τα πράγματα κοινής χρήσεως.	11
3.1 Έννοια. Διακρίσεις.	11
3.2 Ο αιγιαλός.	13
3.2.1 Έννοια. Περιεχόμενο χρήσεως.	13
3.2.2. Υπουργικές αποφάσεις παραχώρησης αιγιαλού.	21
3.3 Προστασία του αιγιαλού (έννοια, μέσα).	35
3.3.1 Πρωτόκολλο διοικητικής αποβολής.	35
3.3.2 Πρωτόκολλο καθορισμού αποζημίωσης αυθαίρετης χρήσης.	40
3.3.3 Πρωτόκολλο κατεδάφισης αυθαίρετου κτίσματος.	44
3.3.4 Ποινική δίωξη κατ'άρθρο 29 Ν2971/2001.	52
4. Συμπεράσματα	56
5. Βιβλιογραφία	58

Πρόλογος

Χαρακτηριστικό στοιχείο της γεωμορφολογίας της Ελλάδας αποτελεί το μήκος των ακτογραμμών της, επί των οποίων ιδίως κατά τους καλοκαιρινούς μήνες αναπτύσσονται πλήθος από ομπρέλες και καθίσματα στον αιγιαλό από επιχειρήσεις που συνήθως δεν φροντίζουν να λάβουν εκ των προτέρων την απαιτούμενη για την ανάπτυξη αυτής τους της δραστηριότητας άδεια.

Με τα ανωτέρω δεδομένα και λόγω της πρότερης επαγγελματικής ενασχόλησής μου ως δικηγόρου του Ελληνικού Δημοσίου δόθηκε η αφορμή, στα πλαίσια του μαθήματος της Πολεοδομίας που διδάσκει ο καθηγητής κύριος Βλάσιος Παπαγρηγορίου στο Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών “Δημόσια Διοίκηση” του Τμήματος Δημόσιας Διοίκησης, με κατεύθυνση “Νομικός Πολιτισμός: Δημόσιο και Ιδιωτικό Δίκαιο”, για την εκπόνηση της παρούσας εργασίας που, μέσα από την παρουσίαση των μέτρων που δύναται να πάρει η Διοίκηση στα πλαίσια της υπεράσπισης του κοινόχρηστου χαρακτήρα του αιγιαλού, σκοπό έχει να ευαισθητοποιήσει σε θέματα περιβάλλοντος. Και τούτο διότι ναι μεν η παραχώρηση τμήματος αιγιαλού εισφέρει στα δημόσια ταμεία έσοδα ωστόσο η αντισυμβατική συμπεριφορά των εκμεταλλευόμενων το παραχωρηθέν τμήμα καθιστά πολλές φορές την πρόσβαση στη θάλασσα αδύνατη για τους πολίτες και η υπερεκμετάλλευση καθώς και η υπέρβαση των τασσόμενων από το νόμο και των σχετικών υπουργικών αποφάσεων όρων συντελεί στην υποβάθμιση του περιβάλλοντος.

Επομένως η εξέλιξη στη διαδικασία παραχώρησης τμημάτων αιγιαλού είναι επιβεβλημένη δεδομένου ότι παρερμηνεύθηκε η έννοια και ο σκοπός της εκάστοτε παραχώρησης.

1.Εισαγωγή

Ο αιγιαλός αποτελεί κοινόχρηστο πράγμα ελεύθερο προς κοινή χρήση από όλους τους πολίτες. Η χρήση αυτή ωστόσο δεν πρέπει να αντίκειται στον προορισμό του αιγιαλού. Σε περιπτώσεις που βάσει νόμου τμήμα που αιγιαλού παραχωρείται σε επιχειρήσεις προκειμένου να αναπτυχθούν δραστηριότητες που εξυπηρετούν τους πολίτες δεν πρέπει να λησμονείται ότι πρόκειται για παραχώρηση απλής χρήσης του αιγιαλού. Η παραχώρηση επομένως δεν σημαίνει και παραχώρηση της κυριότητας του εκάστοτε τμήματος του αιγιαλού αλλά υπόκειται σε όρους και προϋποθέσεις που τάσσει ο νόμος και δεν είναι σύνηθες να παρεμποδίζεται η ελεύθερη πρόσβαση του κοινού στον αιγιαλό.

Στις περιπτώσεις που διαπιστώνει η Διοίκηση μη συμβατή με το νόμο χρήση του αιγιαλού έχει τη δυνατότητα στα πλαίσια της υπεράσπισης των συμφερόντων του Ελληνικού Δημοσίου και της προάσπισης των κοινόχρηστων πραγμάτων όπως ο αιγιαλός από την αυθαίρετη κατάληψη αυτών από ιδιώτες να προβεί για το τμήμα του αιγιαλού που αυθαίρετως καταλαμβάνει κανείς σε: α) έκδοση πρωτοκόλλου διοικητικής αποβολής, β) σε έκδοση πρωτοκόλλου καθορισμού αποζημίωσης αυθαίρετης χρήσης γ) σε έκδοση πρωτοκόλλου κατεδάφισης αυθαίρετου κτίσματος και δ) σε μηνυτήρια αναφορά για την άσκηση ποινικής δίωξης. Η παρούσα εργασία αντικείμενο έχει να αναδείξει τις ενέργειες της Διοίκησης αφορώσες τις δυνατότητες υπεράσπισης του αιγιαλού από παράτυπες συμπεριφορές καθώς και να προσδιορίσει την σύμφωνη με το νόμο χρήση του αιγιαλού στις συμβάσεις παραχώρησης τμήματος αυτού.

Συνεπώς αρχικά διευκρινίζεται η έννοια των κοινόχρηστων πραγμάτων και του αιγιαλού και στην συνέχεια αναπτύσσεται ποια χρήση του αιγιαλού θεωρείται απλή και εντός των ορίων της παραχώρησης. Τέλος παρουσιάζονται τα μέτρα της Διοίκησης με αναφορές και στη νομολογία.

2.Συνταγματική προστασία του περιβάλλοντος

Σύμφωνα με το άρθρο 24 του Συντάγματος «1. Η προστασία του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος αποτελεί υποχρέωση του Κράτους και δικαίωμα του καθενός. Για τη διαφύλαξή του το Κράτος έχει υποχρέωση να παίρνει ιδιαίτερα προληπτικά ή κατασταλτικά μέτρα στο πλαίσιο της αρχής της αειφορίας. Νόμος ορίζει τα σχετικά με την προστασία των δασών και των δασικών εκτάσεων. Η σύνταξη δασολογίου συνιστά υποχρέωση του Κράτους. Απαγορεύεται η μεταβολή του προορισμού των δασών και των δασικών εκτάσεων, εκτός αν προέχει για την Εθνική Οικονομία η αγροτική εκμετάλλευση ή άλλη τους χρήση, που την επιβάλλει το δημόσιο συμφέρον.

2. Η χωροταξική αναδιάρθρωση της Χώρας, η διαμόρφωση, η ανάπτυξη, η πολεοδόμηση και η επέκταση των πόλεων και των οικιστικών γενικά περιοχών υπάγεται στη ρυθμιστική αρμοδιότητα και τον έλεγχο του Κράτους, με σκοπό να εξυπηρετείται η λειτουργικότητα και η ανάπτυξη των οικισμών και να εξασφαλίζονται οι καλύτεροι δυνατοί όροι διαβίωσης. Οι σχετικές τεχνικές επιλογές και σταθμίσεις γίνονται κατά τους κανόνες της επιστήμης. Η σύνταξη εθνικού κτηματολογίου συνιστά υποχρέωση του Κράτους.

3. Για να αναγνωριστεί μία περιοχή ως οικιστική και για να ενεργοποιηθεί πολεοδομικά, οι ιδιοκτησίες που περιλαμβάνονται σε αυτή συμμετέχουν υποχρεωτικά, χωρίς αποζημίωση από τον οικείο φορέα, στη διάθεση των εκτάσεων που είναι απαραίτητες για να δημιουργηθούν δρόμοι, πλατείες και χώροι για κοινωφελείς γενικά χρήσεις και σκοπούς, καθώς και στις δαπάνες για την εκτέλεση των βασικών κοινόχρηστων πολεοδομικών έργων, όπως νόμος ορίζει.

4. Νόμος μπορεί να προβλέπει τη συμμετοχή των ιδιοκτητών περιοχής που χαρακτηρίζεται ως οικιστική στην αξιοποίηση και γενική διαρρύθμισή της σύμφωνα με εγκεκριμένο σχέδιο, με αντιπαροχή ακινήτων ίσης αξίας ή τμημάτων ιδιοκτησίας κατά όροφο, από τους χώρους που καθορίζονται τελικά ως οικοδομήσιμοι ή από κτίρια της περιοχής αυτής.

5. Οι διατάξεις των προηγούμενων παραγράφων εφαρμόζονται και στην

αναμόρφωση των οικιστικών περιοχών που ήδη υπάρχουν. Οι ελεύθερες εκτάσεις, που προκύπτουν από την αναμόρφωση, διατίθενται για τη δημιουργία κοινόχρηστων χώρων ή εκποιούνται για να καλυφθούν οι δαπάνες της πολεοδομικής αναμόρφωσης, όπως νόμος ορίζει.

6. Τα μνημεία, οι παραδοσιακές περιοχές και τα παραδοσιακά στοιχεία προστατεύονται από το Κράτος. Νόμος θα ορίσει τα αναγκαία για την πραγματοποίηση της προστασίας αυτής περιοριστικά μέτρα της ιδιοκτησίας, καθώς και τον τρόπο και το είδος της αποζημίωσης των ιδιοκτητών.». ¹ Ενώ στην ερμηνευτική δήλωση του ίδιου ως άνω άρθρου ορίζεται ότι “Ως δάσος ή δασικό οικοσύστημα νοείται το οργανικό σύνολο άγριων φυτών με ξυλώδη κορμό πάνω στην αναγκαία επιφάνεια του εδάφους, τα οποία, μαζί με την εκεί συνυπάρχουσα χλωρίδα και πανίδα, αποτελούν μέσω της αμοιβαίας αλληλεξάρτησης και αλληλεπίδρασής τους, ιδιαίτερη βιοκοινότητα (δασοβιοκοινότητα) και ιδιαίτερο φυσικό περιβάλλον (δασογενές). Δασική έκταση υπάρχει όταν στο παραπάνω σύνολο η άγρια ξυλώδης βλάστηση, υψηλή ή θαμνώδης, είναι αραιά.”. ²

Μέχρι το 1975 το περιβάλλον προστατευόταν έμμεσα από τις συνταγματικές διατάξεις, χωρίς ευθεία αντιμετώπιση. ³

Η διάταξη του άρθρου 24 του Συντάγματος δεν είναι απλά κατευθυντήρια αλλά αποτελεί ένα υπερατομικό κοινωνικό δικαίωμα. ⁴ Με το άρθρο αυτό προστατεύεται ρητά το περιβάλλον και προκύπτει ότι εγγυητής της τήρησης του είναι τα κρατικά όργανα και αποδέκτης της υποχρέωσης που απορρέει από αυτό ο κοινός νομοθέτης. ⁵ Πρακτικά η υποχρέωση του κράτους κατ'άρθρο 24 του

1. www.hellenicparliament.gr

2. www.hellenicparliament.gr

3. Ρέμελης Σ.Κ., Περιβάλλον και τοπική αυτοδιοίκηση, Αρμοδιότητες των ΟΤΑ σε θέματα χωροταξίας, πολεοδομίας και περιβάλλοντος, ΑΘΗΝΑ-ΚΟΜΟΤΗΝΗ, 1989, σελ.21

4. Καλλία-Αντωνίου Αγγελική, Οι υποχρεώσεις της Ελλάδας και τα δικαιώματα των Ελλήνων πολιτών από την κοινοτική νομοθεσία για την προστασία του περιβάλλοντος, Αθήνα-Κομοτηνή, 1987, σελ.211

5. Καλλία-Αντωνίου Αγγελική, Οι υποχρεώσεις της Ελλάδας και τα δικαιώματα των Ελλήνων πολιτών από την κοινοτική νομοθεσία για την προστασία του περιβάλλοντος, Αθήνα-Κομοτηνή, 1987, σελ.211

Συντάγματος εμφανίζεται και ως θετική αλλά και ως αρνητική υποχρέωση.⁶ Θετική υποχρέωση του κράτους ώστε να λαμβάνει νομοθετικά μέτρα προς υπεράσπιση του περιβάλλοντος και αρνητική υποχρέωση του που περιλαμβάνει την αποφυγή λήψης μέτρων που αντίκεινται στο άρθρο 24 του Συντάγματος.⁷

Επομένως μέτρα που αντίκειται στο ανωτέρω άρθρο δεν υποχρεώνουν τα κρατικά όργανα να τα λάβουν ενώ αν έχουν ήδη ληφθεί δεν εφαρμόζονται καθώς είναι αντισυνταγματικά.⁸

Η προσβολή κατ'επέκταση του περιβάλλοντος ενεργείται άμεσα είτε από ιδιώτες είτε από το κράτος όταν θεσπίζονται μέτρα που αντίκειται στην προστασία του αλλά και έμμεσα όταν το κράτος δεν λαμβάνει τα μέτρα που προβλέπονται από τη νομοθεσία προκειμένου να προστατέψει το περιβάλλον.⁹ Η προστασία του περιβάλλοντος αν και προβλέπεται ρητά στο άρθρο 24 του Συντάγματος τούτο δεν σημαίνει ότι δεν προκύπτει ως προστατευόμενο αγαθό και από άλλες διατάξεις. Συγκεκριμένα η βούληση του νομοθέτη προκύπτει έμμεσα και από το άρθρο 5 παρ.1 (προστασία της προσωπικότητας), το άρθρο 5 παρ. 2 (προστασία της ζωής), το άρθρο 21 παρ.3 (προστασία της υγείας).¹⁰

Σημαντικό είναι επίσης να αναφερθεί ότι η προστασία του περιβάλλοντος ως δικαίωμα δεν μπορεί να προβληθεί μόνο απέναντι στους φορείς κρατικής εξουσίας αλλά εφαρμόζεται και στις σχέσεις ιδιωτικού δικαίου (τριτενέργεια) γεγονός που προκύπτει από τα άρθρα 2 παρ.1 (προστασία της ανθρωπίνης

6. Καλλία-Αντωνίου Αγγελική, Οι υποχρεώσεις της Ελλάδας και τα δικαιώματα των Ελλήνων πολιτών από την κοινοτική νομοθεσία για την προστασία του περιβάλλοντος, Αθήνα-Κομοτηνή,, 1987,σελ.211

7. Καλλία-Αντωνίου Αγγελική, Οι υποχρεώσεις της Ελλάδας και τα δικαιώματα των Ελλήνων πολιτών από την κοινοτική νομοθεσία για την προστασία του περιβάλλοντος, Αθήνα-Κομοτηνή, 1987,σελ.211-212

8. Καλλία-Αντωνίου Αγγελική, Οι υποχρεώσεις της Ελλάδας και τα δικαιώματα των Ελλήνων πολιτών από την κοινοτική νομοθεσία για την προστασία του περιβάλλοντος, Αθήνα-Κομοτηνή, 1987,σελ.212

9. Καλλία-Αντωνίου Αγγελική, Οι υποχρεώσεις της Ελλάδας και τα δικαιώματα των Ελλήνων πολιτών από την κοινοτική νομοθεσία για την προστασία του περιβάλλοντος, Αθήνα-Κομοτηνή, σελ.214

10. Ρέμελης Σ.Κ., Περιβάλλον και τοπική αυτοδιοίκηση, Αρμοδιότητες των ΟΤΑ σε θέματα χωροταξίας, πολεοδομίας και περιβάλλοντος, Αθήνα-Κομοτηνή,1989,σελ.24

αξιοπρέπειας), 5 παρ.1 (προστασία της ελεύθερης ανάπτυξης της προσωπικότητας και 25 παρ.1.¹¹

Σύμφωνα με πάγια νομολογία του Συμβουλίου της Επικρατείας οι ακτές ως ευπαθή οικοσυστήματα υπάγονται σε ιδιαίτερο καθεστώς για την ήπια διαχείριση και ανάπτυξή τους η οποία συνιστά ανάπτυξη αειφορική ή βιώσιμη.¹² Το καθεστώς αυτό προκύπτει με ειδικό νόμο και ελλείποντος αυτού συνάγεται από το άρθρο 24 του Συντάγματος.¹³ Κατ'επέκταση αν η προστασία των ακτών δεν προκύπτει από τη νομοθεσία, προκύπτει άμεσα από το ανωτέρω άρθρο του Συντάγματος το οποίο ερμηνεύεται σε συνδυασμό με τις σχετικές αρχές του διεθνούς δικαίου περιβάλλοντος καθώς και των διακηρύξεων της Στοκχόλμης (1972), του Ρίο (1992) και των διατάξεων της Agenda 21.¹⁴

Τα οικοσυστήματα των ακτών έχουν εξαιρετική σημασία και ιδίως για τη χώρα μας που χαρακτηριστικό στοιχείο της είναι το μήκος των ακτογραμμών της. Οι ακτές προστατεύονταν από τον ΑΝ 2344/1940 ο οποίος αντικαταστάθηκε από τον Ν2971/2001.¹⁵ Ως ακτή ή ακτογραμμή ορίζεται η γραμμή που διαχωρίζει την θάλασσα από την ξηρά και όπως και ο αιγιαλός δημιουργείται από τη φύση¹⁶ ενώ από το άρθρο 23 παρ.2 του Ν1337/1983 ως ακτή ορίζεται “το προς την ξηρά όριο του αιγιαλού και , αν η οριογραμμή αυτή δεν έχει προσδιορισθεί κατά τις κείμενες διατάξεις , νοείται η διαχωριστική γραμμή ξηράς – θάλασσας.”.

Η παράγραφος 1 του άρθρου 24 του Συντάγματος αναφέρεται στο φυσικό περιβάλλον χωρίς να δίνει και τον ορισμό αυτού ο οποίος μπορεί να θεωρηθεί το σύνολο των οικοσυστημάτων.¹⁷ Μάλιστα το Συμβούλιο της Επικρατείας με τη

11. Καλλία-Αντωνίου Αγγελική, Οι υποχρεώσεις της Ελλάδας και τα δικαιώματα των Ελλήνων πολιτών από την κοινοτική νομοθεσία για την προστασία του περιβάλλοντος, Αθήνα-Κομοτηνή, 1987,σελ.216

12. Παπαγρηγορίου Ι. Βλάσιος, Πολεοδομία, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, 2011⁴, σελ.149

13. Παπαγρηγορίου Ι. Βλάσιος, Πολεοδομία, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, 2011⁴, σελ.149

14. Σιούτη Π. Γλυκερία, Εγχειρίδιο Δικαίου Περιβάλλοντος, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, 2011², σελ.282

15. Σιούτη Π. Γλυκερία, Εγχειρίδιο Δικαίου Περιβάλλοντος, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, 2011², σελ.280

16. Σιούτη Π. Γλυκερία, Εγχειρίδιο Δικαίου Περιβάλλοντος, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, 2011², σελ.280 επ.

17. Σιούτη Π. Γλυκερία, Εγχειρίδιο Δικαίου Περιβάλλοντος, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, 2011², σελ.10

νομολογία του εντάσσει στον ανωτέρω όρο που προστατεύεται από το ανωτέρω άρθρο τα φυσικά αλλά και τα τεχνητά οικοσυστήματα.¹⁸

Ορισμός του φυσικού περιβάλλοντος συναγόμενος από τη νομοθεσία μπορεί να θεωρηθεί ως “ο χερσαίος, θαλάσσιος και εναέριος χώρος που περιβάλλει τον άνθρωπο, μαζί με τη χλωρίδα, την πανίδα και τους φυσικούς πόρους” ενώ ως περιβάλλον νοείται “το σύνολο των φυσικών και ανθρωπογενών παραγόντων και στοιχείων, που βρίσκονται σε αλληλεπίδραση και επηρεάζουν την οικολογική ισορροπία, την ποιότητα ζωής, την υγεία των κατοίκων, την ιστορική και πολιτιστικά παράδοση και τις αισθητικές αξίες”.¹⁹

Οι διατάξεις για την προστασία του αιγιαλού και των ακτών στοχεύουν στην προστασία του περιβάλλοντος καθώς αποτελούν ουσιώδες στοιχείο για το φυσικό περιβάλλον και προκύπτει ότι προστατεύονται ευθέως από το άρθρο 24 του Συντάγματος καθώς πρέπει να τίθενται σε ιδιαίτερο καθεστώς διαχείρισης.²⁰

Η προστασία των ακτών εμπεριέχει τη διατήρηση της μορφολογίας τους, την ανεμπόδιστη πρόσβαση του καθενός σε αυτές και την συναίνεση στη χρήση αυτών όμως σε ήπια μορφή.²¹

Η ακτή, ως ενιαίος παράκτιος χώρος στον οποίο συμπεριλαμβάνεται η ακτογραμμή, ο αιγιαλός και η παραλία στόχο έχει γίνει αποδεκτή από τον ακυρωτικό δικαστή και κατά τη συνταγματική επιταγή τίθεται σε ιδιαίτερο καθεστώς. Στόχος είναι να διατηρηθεί η μορφολογία της και η ακεραιότητα των ακτογραμμών ώστε να παραμένει υποχρεωτικά αδόμητη σε τουλάχιστον σε βάθος εκατό μέτρων, όριο που σε ειδικά προστατευόμενες περιοχές διπλασιάζεται.²² Οι ακτές και ιδιαίτερα στην περίπτωση των μικρών νησιών αποτελούν ευπαθή οικοσυστήματα σύμφωνα και με τη νομολογία του Συμβουλίου της Επικρατείας.²³

Ως προς την ανεμπόδιστη πρόσβαση στις ακτές η νομολογία του Συμβουλίου της Επικρατείας δεχόταν και πριν το Σύνταγμα του 1975, ότι η ζώνη αιγιαλού και

18. Σιούτη Π. Γλυκερία, Εγχειρίδιο Δικαίου Περιβάλλοντος, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, 2011², σελ.10

19. Σιούτη Π. Γλυκερία, Εγχειρίδιο Δικαίου Περιβάλλοντος, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, 2011², σελ.10

20. Τάχος Ι. Α., Δίκαιο προστασίας του περιβάλλοντος, Θεσσαλονίκη, 1998⁵, σελ.169

21. Σιούτη Π. Γλυκερία, Εγχειρίδιο Δικαίου Περιβάλλοντος, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, 2011², σελ.282

22. Σιούτη Π. Γλυκερία, Εγχειρίδιο Δικαίου Περιβάλλοντος, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, 2011², σελ.283

23. Σιούτη Π. Γλυκερία, Εγχειρίδιο Δικαίου Περιβάλλοντος, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, 2011², σελ.283

η ζώνη παραλίας αποτελούν τον απαραίτητο χώρο για την πρόσβαση στη θάλασσα, η οποία είναι κοινό αγαθό, η απόλαυση του οποίου πρέπει να γίνεται από τον καθένα χωρίς εμπόδια.²⁴ Ωστόσο και μετά το Σύνταγμα του 1975 και με το άρθρο 24 έγινε δεκτό νομολογιακά ότι κάθε επέμβαση επί της ακτής είναι επιτρεπτή υπό την προϋπόθεση ότι προκύπτει αιτιολογημένα το απολύτως αναγκαίο της επέμβασης, ακόμα και αν βλάπτεται το περιβάλλον και με δεδομένο ότι ο σκοπός που επιδιώκεται δεν μπορεί να πληρωθεί διαφορετικά.²⁵

Ως προς τον ήπιο χαρακτήρα της χρήσης των ακτών, αυτός δικαιολογείται από το ευπαθές του χαρακτήρα των οικοσυστημάτων αυτών, όπου η ζώνη της ξηράς και της θάλασσας, με τη χλωρίδα και την πανίδα αλληλοεξαρτώνται λειτουργικά και τυχόν επέμβαση σε αυτές διαταράσσει το οικείο οικοσύστημα και επιδρά στη θαλάσσια υδροδυναμική και κατ'επέκταση και στα παρακείμενα οικοσυστήματα.²⁶

3. Τα πράγματα κοινής χρήσεως.

3.1. Έννοια. Διακρίσεις.

Στο άρθρο 966 του Αστικού Κώδικα προβλέπεται ότι τα κοινόχρηστα πράγματα είναι πράγματα εκτός συναλλαγής ενώ ο νομοθέτης στο άρθρο 967 του ίδιου κώδικα ορίζει ενδεικτικά ως πράγματα κοινής χρήσης τα νερά με ελεύθερη και αέναη ροή, τους δρόμους, τις πλατείες, τους γιαλούς, τα λιμάνια και τους όρμους, τις όχθες πλεύσιμων ποταμών, και τις μεγάλες λίμνες και τις όχθες τους.

Πως ορίζεται όμως το κοινόχρηστο πράγμα; Κοινόχρηστο πράγμα είναι το φυσικό ή τεχνητό, ακίνητο ή κινητό πράγμα που είναι διαθέσιμο στο κοινό για

24. Σιούτη Π. Γλυκερία, Εγχειρίδιο Δικαίου Περιβάλλοντος, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, 2011², σελ.284

25. Σιούτη Π. Γλυκερία, Εγχειρίδιο Δικαίου Περιβάλλοντος, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, 2011², σελ.284

26. Σιούτη Π. Γλυκερία, Εγχειρίδιο Δικαίου Περιβάλλοντος, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, 2011², σελ.285

κοινή χρήση που βρίσκεται σε συμφωνία με τον προορισμό του.²⁷ Ο αριθμός των ατόμων που κάνουν χρήση των κοινόχρηστων πραγμάτων δεν είναι απαραίτητα απεριόριστος ενώ η κοινή χρήση εξυπηρετεί το δημόσιο συμφέρον.²⁸

Τα πράγματα κοινής χρήσης δεν ταυτίζονται με τα πράγματα που είναι κοινά σε όλους.²⁹ Πέραν του διαφορετικού νομικού τους χαρακτήρα εμφανίζουν διαφορές και ως προς το εάν είναι δεκτικά εμπράγματων δικαιωμάτων.³⁰ Συγκεκριμένα τα κοινής χρήσεως πράγματα είναι δεκτικά εμπράγματων δικαιωμάτων αλλά ανήκουν στα πράγματα περιορισμένης συναλλαγής.³¹ Επιπρόσθετα δεν είναι δεκτικά χρησικτησίας ή παραγραφής και δεν απαλλοτριώνονται καθώς εξυπηρετούν λόγους δημοσίου συμφέροντος.³²

Στα κοινόχρηστα πράγματα εντάσσονται τα αγαθά (φυσικά ή τεχνητά) τα οποία δεν εξασφαλίζουν μόνο την επιβίωση του ανθρώπου, όπως είναι τα πράγματα που είναι κοινά σε όλους, αλλά συντελούν ώστε το άτομο να έχει ποιότητα ζωής, ανάλογης με τις συνθήκες που επικρατούν σε οικονομικό και κοινωνικό επίπεδο αλλά επιπρόσθετα και με το βιοτικό και πολιτιστικό επίπεδο που υφίσταται σε μια συγκεκριμένη χώρα σε συγκεκριμένο χρόνο.³³ Την ιδιότητα αυτή αποκτά το πράγμα είτε με νόμο, είτε κατόπιν διοικητικής πράξης εκδιδόμενης βάσει νόμου είτε με ιδιωτική βούληση.³⁴ Η κοινή χρήση δεν πρέπει να συνδέεται με την έννοια

27. Βαθρακοκοίλη Αντ. Βασίλη, ΕΡΝΟΜΑΚ, Ερμηνεία Νομολογία Αστικού Κώδικα, Τόμος Δ΄, Ημίτομος Α΄, Αθήνα, 2007,σελ.81

28. Βαθρακοκοίλη Αντ. Βασίλη, ΕΡΝΟΜΑΚ, Ερμηνεία Νομολογία Αστικού Κώδικα, Τόμος Δ΄, Ημίτομος Α΄, Αθήνα, 2007,σελ.99

29. Βαθρακοκοίλη Αντ. Βασίλη, ΕΡΝΟΜΑΚ, Ερμηνεία Νομολογία Αστικού Κώδικα, Τόμος Δ΄, Ημίτομος Α΄, Αθήνα, 2007, σελ.99

30. Βαθρακοκοίλη Αντ. Βασίλη, ΕΡΝΟΜΑΚ, Ερμηνεία Νομολογία Αστικού Κώδικα, Τόμος Δ΄, Ημίτομος Α΄, Αθήνα, 2007,σελ.99

31. Βαθρακοκοίλη Αντ. Βασίλη, ΕΡΝΟΜΑΚ, Ερμηνεία Νομολογία Αστικού Κώδικα, Τόμος Δ΄, Ημίτομος Α΄, Αθήνα, 2007,σελ.99

32. Βαθρακοκοίλη Αντ. Βασίλη, ΕΡΝΟΜΑΚ, Ερμηνεία Νομολογία Αστικού Κώδικα, Τόμος Δ΄, Ημίτομος Α΄, Αθήνα, 2007,σελ.99

33. Καράκωστα Κ. Γιάννη, Περιβάλλον και Αστικό Δίκαιο, Τόμος 6, Αθήνα-Κομοτηνή, 1986, σελ.30

34. Βαθρακοκοίλη Αντ. Βασίλη, ΕΡΝΟΜΑΚ, Ερμηνεία Νομολογία Αστικού Κώδικα, Τόμος Δ΄, Ημίτομος Α΄, Αθήνα, 2007,σελ.81

της κυριότητας καθώς αποτελεί απλά εξουσία χρήσης του πράγματος που ανήκει σε κάθε άτομο δεδομένου ότι απορρέει από το δικαίωμα της προσωπικότητας.³⁵

Επιπρόσθετα σύμφωνα και με το 968 ΑΚ είναι δεκτικά δικαιώματος κυριότητος και ανήκουν κατά μαχητό τεκμήριο στο Δημόσιο ακόμα και αν παύσουν κατ'άρθρο 971ΑΚ να υπηρετούν τη κοινή χρήση.³⁶

Ανήκουν στη δημόσια περιουσία προορισμός της οποίας είναι η εξυπηρέτηση δημόσιου σκοπού.³⁷ Υπάρχουν ωστόσο και κοινόχρηστα πράγματα υπαγόμενα στην ιδιωτική περιουσία του Δημοσίου αλλά και τρίτων προσώπων όπως οι εκτάσεις των γαιών που προκύπτουν από την αποξήρανση λιμνών και οι οποίες υπάγονται στην ιδιωτική περιουσία του κράτους ενώ σε περίπτωση πρόσχωσης εδάφους σε παραποτάμιο κτήμα ο ιδιοκτήτης του κτήματος αποκτά την κυριότητα αυτού του εδάφους αυτού.³⁸ Όσοι κάνουν χρήση των κοινόχρηστων πραγμάτων δεν αποκτούν επ'αυτών εξουσίες σχετικές με την κυριότητα αλλά περιορίζονται μόνο στην απλή χρήση αυτών και δεν επιτρέπεται κατ'επέκταση η αφαίρεση αντικειμένων από κοινόχρηστο πράγμα όπως για παράδειγμα η λήψη άμμου από αιγιαλό.³⁹

3.2. Ο αιγιαλός.

3.2.1 Έννοια. Περιεχόμενο χρήσεως.

Σύμφωνα με το άρθρο 967 ΑΚ, μεταξύ των κοινοχρήστων πραγμάτων περιλαμβάνεται και ο αιγιαλός, είναι δε αιγιαλός κατά το άρθρο 1 του ΑΝ

35. Βαθρακοκοίλη Αντ. Βασίλη, ΕΡΝΟΜΑΚ, Ερμηνεία Νομολογία Αστικού Κώδικα, Τόμος Δ', Ημίτομος Α', Αθήνα, 2007,σελ.100

36. Βαθρακοκοίλη Αντ. Βασίλη, ΕΡΝΟΜΑΚ, Ερμηνεία Νομολογία Αστικού Κώδικα, Τόμος Δ', Ημίτομος Α', Αθήνα, 2007,σελ.101

37. Βέλλας Πέτρος, «Κοινόχρηστα Πράγματα», Βασίλης Τσούμας, *Το Δίκαιο των Ακινήτων*, Αθήνα, Νομική Βιβλιοθήκη, 2012, σελ.89

38. Μπρακατσούλας Κ. Βασίλειος, Η νομή και η προστασία της, Θεωρία-Νομολογία-Πράξη, Αθήνα-Κομοτηνή, 2003²,σελ.96

39. Μπρακατσούλας Κ. Βασίλειος, Η νομή και η προστασία της, Θεωρία-Νομολογία-Πράξη, Αθήνα-Κομοτηνή, 2003², σελ.98 επ.

2344/1940 «περί αιγιαλού και παραλίας» «η περιστοιχούσα την θάλασσαν χερσαία ζώνη, η βρεχόμενη από τας μεγίστας πλην συνήθεις αναβάσεις των κυμάτων» ενώ κατ'άρθρο 1 παρ.1 του Ν2971/2001 «η ζώνη της ξηράς που βρέχεται από τη θάλασσα από τις μεγαλύτερες και συνήθεις αναβάσεις των κυμάτων της».

Από την έννοια του αιγιαλού ωστόσο πρέπει να διαφοροποιηθεί η έννοια της αιγιαλίτιδας ζώνης η οποία συνίσταται στο τμήμα της θάλασσας που καλύπτει τις ακτές μιας χώρας και στο οποίο ασκεί κυριαρχία η χώρα αυτή καθώς η αιγιαλίτιδα ζώνη ανήκει στα πράγματα που είναι κοινά σε όλους.⁴⁰

Ο αιγιαλός κατά νομική επιταγή (άρθρα 968 ΑΚ , 1 του ΑΝ 2344/1940 και 2 Ν2971/2001) ανήκει στο Δημόσιο ως κοινόχρηστο πράγμα, το οποίο (Δημόσιο) τον προστατεύει και τον διαχειρίζεται ενώ το κράτος είναι υπεύθυνο και για την προστασία του οικοσυστήματος του αιγιαλού κατ'άρθρο 2 παρ.2 Ν2971/2001.

Από το άρθρο 17 του Ν2971/2001 προκύπτει περίπτωση αναστολής του κοινόχρηστου χαρακτήρα του αιγιαλού και της παραλίας “σε παραλιακές περιοχές στις οποίες υπάρχουν εγκαταστάσεις, που εξυπηρετούν σκοπούς εθνικής άμυνας και ασφάλειας” για το χρονικό διάστημα που λαμβάνει χώρα η εξυπηρέτηση αυτή.

Κύριος προορισμός του αιγιαλού, της παραλίας, της όχθης και της παρόχθιας ζώνης βάσει του εν λόγω νόμου είναι είναι “η ελεύθερη και ακώλυτη πρόσβαση σε αυτές” και κατ'εξαιρέση μπορούν να χρησιμοποιηθούν για κοινωφελείς περιβαλλοντικούς και πολιτιστικούς σκοπούς και για απλή χρήση ή για την εξυπηρέτηση υπέρτερου δημοσίου συμφέροντος⁴¹ ενώ η κατασκευή οποιουδήποτε κατασκευάσματος στους χώρους αυτούς δεν επιτρέπεται παρά μόνο εάν επιδιώκουν τους σκοπούς που προαναφέρθηκαν⁴².

Ως παλαιός αιγιαλός ορίζεται στο άρθρο 1 παρ.3 του Ν2971/2001 “ η ζώνη ξηράς, που προέκυψε από τη μετακίνηση της ακτογραμμής προς τη θάλασσα, οφείλεται σε φυσικές προσχώσεις ή τεχνικά έργα και προσδιορίζεται από τη νέα

40. Καράκωστα Κ. Γιάννη, Περιβάλλον και Αστικό Δίκαιο, Τόμος 6, Αθήνα-Κομοτηνή, 1986, σελ.29

41. Άρθρο 2 παράγραφος 3 του Ν2971/2001.

42. Άρθρο 2 παράγραφος 4 του Ν2971/2001.

γραμμή αιγιαλού και το όριο του παλαιότερα υφιστάμενου αιγιαλού” και ανήκει στην ιδιωτική περιουσία του Δημοσίου και καταγράφεται ως δημόσιο κτήμα⁴³.

Ωστόσο προβλεπόταν με τα άρθρα 2 και 3 του ανωτέρω ΑΝ και πλέον προβλέπεται από τα άρθρα 3 έως 7Α του Ν2971/2001 όπως ισχύει μετά και το Ν4321/2015, διοικητική επιτροπή για τον καθορισμό των ορίων του αιγιαλού που όμως δεν μπορεί να προσδώσει σε τμήμα γης την ιδιότητα του αιγιαλού την οποία δεν είχε προηγουμένως, ως στερούμενου των χαρακτηριστικών αυτού, ήτοι σε τμήμα γης που δεν βρέχεται από τα θαλάσσια κύματα. Επομένως με την απόφαση της Διοίκησης με την οποία καθορίζονται τα όρια του αιγιαλού διαπιστώνεται κατά δεσμία αρμοδιότητα η οριζόμενη από φυσικά φαινόμενα ύπαρξη του αιγιαλού.⁴⁴

Ο αιγιαλός επομένως προκύπτει αποκλειστικά από φυσικά φαινόμενα και μεταβολή στο χαρακτήρα του δύναται να επέλθει μόνο με πρόσχωση οφειλόμενη σε φυσικά ή τεχνητά αίτια.⁴⁵ Αποβολή του κοινόχρηστου χαρακτήρα του μπορεί να συντελεστεί εξαιτίας φυσικού ή ανθρώπινου έργου με το οποίο παύει να είναι αιγιαλός όπως για παράδειγμα η υποχώρηση των θαλάσσιων υδάτων.⁴⁶ Επιπρόσθετα «μαζί με τους λιμένες και τους όρμους ανήκει στη θαλάσσια δημόσια κτήση».⁴⁷ Προορισμός του είναι η μη δόμησή του και η ελεύθερη και ανεμπόδιστη χρήση του από τον άνθρωπο καθώς πρόκειται για κοινόχρηστο πράγμα.⁴⁸

Ο διοικητικός καθορισμός των ορίων του αιγιαλού, της παραλίας και του παλαιού αιγιαλού γίνεται από την Επιτροπή που ορίζει το άρθρο 3 παράγραφος 1 του Ν2971/2001 όπως ισχύει και αποτελείται α) από τον Προϊστάμενο της Κτηματικής Υπηρεσίας που είναι και ο πρόεδρος της Επιτροπής, β) από ένα μηχανικό της Κτηματικής Υπηρεσίας με ειδικότητα τοπογράφου ή πολιτικού

43. Άρθρο 2 παράγραφος 5 του Ν2971/2001.

44. Παπαθανασόπουλος Αθανάσιος, Δίκαιο του Παράκτιου Χώρου, Αιγιαλός, Παραλία, Λιμένες, Όχθες, 2015, σελ.167

45. Παπαθανασόπουλος Αθανάσιος, Δίκαιο του Παράκτιου Χώρου, Αιγιαλός, Παραλία, Λιμένες, Όχθες, 2015, σελ.167

46. Χορομίδη Γιάν. Κώστα, Η αναγκαστική απαλλοτρίωση, Θεσσαλονίκη, 2007⁴, σελ.382

47. Παπαγρηγορίου Ι. Βλάσιος, Πολεοδομία, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, 2011⁴, σελ.145

48. Παπαγρηγορίου Ι. Βλάσιος, Πολεοδομία, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, 2011⁴, σελ.145

μηχανικού και σε περίπτωση που δεν υπάρχει η ειδικότητα αυτή από έναν τεχνολόγο τοπογράφο μηχανικό ενώ εάν στην Κτηματική Υπηρεσία δεν υπηρετεί μηχανικός με κάποια από τις προαναφερθείσες ειδικότητες συμμετέχει στην Επιτροπή μηχανικός της Τεχνικής Υπηρεσίας Δήμων και Κοινοτήτων (Τ.Δ.Υ.Κ.) ή άλλης υπηρεσίας του Δημοσίου, γ) τον αρμόδιο Λιμενάρχη, δ) τον διευθυντή της Διεύθυνσης Πολεοδομίας της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης και ε) τον διευθυντή Χωροταξίας και Περιβάλλοντος της Γενικής Γραμματείας της Περιφέρειας. Δεύτερη Επιτροπή μπορεί να συσταθεί από τον Υπουργό Οικονομικών αλλά μόνο σε εξαιρετικές περιπτώσεις και ύστερα από εκτίμηση των πραγματικών περιστατικών.⁴⁹ Γραμματέας της Επιτροπής σύμφωνα με τη παράγραφο 2 του ανωτέρω άρθρου ορίζεται υπάλληλος της Κτηματικής Υπηρεσίας.

Σύμφωνα με την υπ'αριθμ.368/2015 απόφαση του Αρείου Πάγου “Κατά το άρθρο 1 του α.ν. 2344/1940 "περί αιγιαλού και παραλίας", που διατηρήθηκε σε ισχύ με το άρθρο 53 του ΕισΝΑΚ και εξακολουθεί κατά το άρθρο 34 παρ.2 του ν. 2971/2001 να ρυθμίζει τις εκκρεμείς υποθέσεις, δηλαδή αυτές για τις οποίες η έκθεση επιτροπής καθορισμού του αιγιαλού και της παραλίας με το διάγραμμα της χάραξής τους, συντάχθηκαν και εγκρίθηκαν πριν από τη δημοσίευση του νέου νόμου στο ΦΕΚ 285Α/19.12.2001, ο αιγιαλός είναι κοινόχρηστο κτήμα, ανήκει στο Δημόσιο, προστατεύεται και διαχειρίζεται από αυτό (άρθρο 968 ΑΚ). Είναι δε αιγιαλός η χερσαία ζώνη που περιστοιχίζει τη θάλασσα με ανώτατο όριο προς την ξηρά το σημείο εκείνο, μέχρι το οποίο φτάνουν κατά τις συνηθισμένες και όχι έκτακτες αναβάσεις τους τα κύματα της θάλασσας. Μόνος ο καθορισμός του ορίου αυτού από τη διοικητική επιτροπή που προβλέπεται στα άρθρα 2 και 3 του α.ν. 2344/1940, με απόφασή της, με τη σύνταξη του εκεί αναγραφόμενου τοπογραφικού και υψομετρικού διαγράμματος, που συνοδεύεται από σχετική έκθεση, δεν είναι ικανός να προσδώσει την ιδιότητα του αιγιαλού σε τμήμα γης το οποίο στερείται των παραπάνω χαρακτηριστικών, δηλαδή σε έδαφος μη βρεχόμενο όπως πιο πάνω από θαλάσσια ύδατα. Έτσι, η ιδιότητα του αιγιαλού προκύπτει από φυσικά και μόνο φαινόμενα και δεν δημιουργείται με πράξη της Πολιτείας και σε κάθε τοπική περίπτωση ο καθορισμός της έκτασης ως αιγιαλού ή παλαιού αιγιαλού, όταν δημιουργείται νέος αιγιαλός δια προσχώσεως, ανήκει

49. Άρθρο 3 παράγραφος 1 εδάφιο β' του Ν2971/2001.

στην εκτίμηση του τακτικού δικαστή και όχι της διοίκησης. Περαιτέρω, ο αιγιαλός ανήκει κατά νομική επιταγή στο Ελληνικό Δημόσιο (άρθρα 968 ΑΚ και 1 του α.ν. 2344/1940 αλλά και κατά τις διατάξεις του προϊσχύσαντος του ΑΚ δικαίου: ν. 93 βασ. Ββ', ν. 96, 112 πανδ. 50.16 και άρθρο 15 του νόμου "περί διοικήσεως κτημάτων" της 10/7/1837). Η κυριότητα, στην οποία ο ΑΚ υπάγει τα δημόσια κτήματα, είναι η κυριότητα του αστικού δικαίου, η οποία εξακολουθεί να υπάρχει και όταν αυτά (δημόσια κτήματα) παύσουν, κατά τη διάταξη του άρθρου 971 ΑΚ, να υπηρετούν την κοινή χρήση, παύσουν δηλαδή τα κοινής χρήσης πράγματα να είναι εκτός συναλλαγής. Ο αιγιαλός μόνο με πρόσχωση από φυσικά ή και τεχνητά αίτια (βλ. και άρθρο 9 του α.ν. 2344/1940) μπορεί να απωλέσει το χαρακτήρα του ως τέτοιου, αφού η ιδιότητα λωρίδας γης ή αιγιαλού αποτελεί συνάρτηση καθαρά φυσικών φαινομένων. Επομένως, ο παλαιός αιγιαλός, έστω και αν απώλεσε το χαρακτήρα του, εξακολουθεί *ex lege* να ανήκει στην κυριότητα του Δημοσίου και δεν συντρέχει ανάγκη μετά από την αλλαγή αυτή να αναζητηθεί άλλος τρόπος κτήσεως ή διατηρήσεως της κυριότητας του Δημοσίου, όπως με χρησικτησία (ολ ΑΠ 24/2000)".⁵⁰

Στο άρθρο 4 του Ν2971/2001 όπως αντικαταστάθηκε με την παρ.1α του άρθρου 11 του Ν4281/2014⁵¹ ορίζεται η διαδικασία χάραξης των ορίων του αιγιαλού από την αρμόδια Επιτροπή στην οποία περιλαμβάνεται και η εξαίρεση από το Γ.Ε.Ε.Θ.Α. τμημάτων για λόγους εθνικής ασφάλειας. Μετά την ολοκλήρωση της διαδικασίας της παραγράφου 2 εδάφιο α' του Ν2971/2001, τα υπόβαθρα με την επ'αυτών γραμμή αιγιαλού, αποκλειομένων των τμημάτων που έχουν εξαιρεθεί από το Γ.Ε.Ε.Θ.Α. αναρτώνται στην ιστοσελίδα του Υπουργείου Οικονομικών προκειμένου να λάβει γνώσει το κοινό. Ιδιαίτερη σημασία έχει το γεγονός ότι η απόφαση με την οποία καθορίζεται η οριστική οριογραμμή του αιγιαλού και η οποία μνημονεύει την ιστοσελίδα στην οποία υπάρχουν αναρτημένα τα συνοδευτικά της στοιχεία κατά την παράγραφο 5, "δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως και επέχει θέση μεταγραφής στα βιβλία μεταγραφών".⁵² Στην

50. ΑΠ 368/2015, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ

51. Η περίπτωση β της παραγράφου 2 του εν λόγω άρθρου αντικαταστάθηκε με το άρθρο 27 του Ν4321/2015.

52. Άρθρο 4 παράγραφος 3 του Ν2971/2001.

περίπτωση που εξαιρεθούν υπόβαθρα, για λόγους εθνικής ασφάλειας, από την ανάρτηση γίνεται σχετική μνεία στην απόφαση με την οποία καθορίζεται η οριστική οριογραμμή του αιγιαλού και στην ανακοίνωση της ανάρτησης και μπορεί να λάβει γνώσει αυτών όποιος έχει έννομο συμφέρον από την αρμόδια Κτηματική Υπηρεσία.⁵³ Η αντικατάσταση του άρθρου 4 του Ν2971/2001 από το άρθρο 11 του Ν4281/2014 έχει ιδιαίτερη σημασία καθώς μετά την ολοκλήρωση της διαδικασίας καθορισμού αιγιαλού θα προκύψει ο σχηματισμός “ακτολογίου” στο πρότυπο του Κτηματολογίου το οποίο θα οδηγήσει στην επίλυση διαφορών εμπράγματος χαρακτήρα μεταξύ Δημοσίου και ιδιωτών δεδομένου ότι θα ξεχωρίσει τη δημόσια από την ιδιωτική κτήση με βάση όχι υποκειμενικά αλλά θεμελιωμένα στην επιστήμη κριτήρια.⁵⁴

Μετά την πάροδο τριών μηνών από την ανάρτηση στην ιστοσελίδα του Υπουργείου Οικονομικών σύμφωνα με το άρθρο 5 του ανωτέρω νόμου “συνάγεται τεκμήριο ότι οι ενδιαφερόμενοι έλαβαν γνώση σχετικά με τη χάραξη και την ακριβή θέση της οριογραμμής του αιγιαλού” ενώ όποιος έχει έννομο συμφέρον μπορεί να ζητήσει τον επανακαθορισμό του αιγιαλού σύμφωνα με όσα το άρθρο 7Α του ίδιου ως άνω νόμου που ορίζει μεταξύ άλλων ότι “Σε περίπτωση εσφαλμένου καθορισμού της οριογραμμής αιγιαλού, παραλίας ή παλαιού αιγιαλού, καθώς και μεταβολής της ακτογραμμής λόγω νόμιμων τεχνικών έργων ή φυσικών αιτίων, επιτρέπεται ο επανακαθορισμός από την Επιτροπή είτε αυτεπαγγέλτως είτε μετά από αίτηση κάθε ενδιαφερόμενου και προσκόμισης εκ μέρους του φακέλου με πλήρη στοιχεία που να αποδεικνύουν το σφάλμα του πρώτου καθορισμού στην αρμόδια Κτηματική Υπηρεσία.”.

Υπό προϋποθέσεις επιτρέπεται η παραχώρηση χρήσης τμήματος αιγιαλού από το Δημόσιο για ορισμένο χρονικό διάστημα, συγκεκριμένη έκταση τμήματος αιγιαλού και έναντι ανταλλάγματος. Συγκεκριμένα σύμφωνα με το άρθρο 13 του Ν2971/2001 επιτρέπεται η παραχώρηση απλής χρήσης του αιγιαλού και της παραλίας «με απόφαση του Υπουργού Οικονομίας και Οικονομικών έναντι

53. Άρθρο 4 παράγραφος 4 του Ν2971/2001.

54. Παπαθανασόπουλος Αθανάσιος, “Η επιρροή του άρθρου 11 του Ν4281/2014 στον διοικητικό καθορισμό του αιγιαλού: η θεσμοθέτηση «ακτολογίου»,” *Περιβάλλον & Δίκαιο* , 4/2014 (Έτος 18ο), σελ.595-598.

ανταλλάγματος, κατά τις διατάξεις για την εκμίσθωση δημοσίων κτημάτων» ενώ εάν το παραχωρούμενο τμήμα αιγιαλού ή παραλίας περιβάλλει ή εντός αυτού βρίσκονται αρχαιολογικοί χώροι, μνημεία και ιστορικοί τόποι απαιτείται για την παραχώρηση απλής χρήσης και η σύμφωνη γνώμη του Υπουργού Πολιτισμού.⁵⁵ Ως απλή χρήση ο νόμος στην πρώτη παράγραφο του ανωτέρω άρθρου προσδιορίζει κάθε χρήση από την οποία δεν παραβιάζεται ο προορισμός του αιγιαλού ως κοινόχρηστου πράγματος και δεν προκαλείται αλλοίωση στη φυσική μορφολογία του ή στα βιοτικά στοιχεία του. Η παραχώρηση λαμβάνει χώρα προκειμένου να αναπτυχθούν δραστηριότητες προς εξυπηρέτηση των λουόμενων ή της αναψυχής του κοινού όπως για παράδειγμα η εκμίσθωση καθισμάτων, ομπρελών θαλάσσιων μέσων αναψυχής.

Στην περίπτωση παραχώρησης για την εκμίσθωση καθισμάτων και ομπρελών η έκταση αιγιαλού που παραχωρείται δεν μπορεί να υπερβαίνει τα πεντακόσια τετραγωνικά μέτρα ενώ εάν στον ίδιο αιγιαλό λαμβάνουν χώρα περισσότερες παραχωρήσεις με τον ίδιο σκοπό, ήτοι την ανάπτυξη καθισμάτων και ομπρελών, πρέπει ανάμεσα στα παραχωρούμενα τμήματα του αιγιαλού να υπάρχει ενδιάμεση απόσταση ελεύθερης ζώνης μήκους τουλάχιστον εκατό μέτρων εκτός αν πρόκειται για γειτονικά καταστήματα και μόνο για το χώρο που βρίσκεται εμπροσθεν αυτών όπου ο περιορισμός αυτός δεν υφίσταται.⁵⁶

Ακόμη είναι δυνατή η απλή παραχώρηση τμήματος αιγιαλού για ένα χρόνο προς εξυπηρέτηση του κοινού σε όσους έχουν ξενοδοχειακές εν γένει επιχειρήσεις, κάμπινγκ ή κέντρα αναψυχής με αντάλλαγμα που προβλέπεται στο άρθρο 13 παρ.4 του Ν2971/2001.

Αξίζει να σημειωθεί ότι σύμφωνα με τον ανωτέρω νόμο είναι δυνατή η παραχώρηση της απλής χρήσης αιγιαλού και της παραλίας ακόμα και χωρίς αντάλλαγμα σε δήμους και κοινότητες με κοινή υπουργική απόφαση των Υπουργών Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης και Οικονομικών στην οποία ορίζονται οι όροι, οι προϋποθέσεις καθώς και οτιδήποτε

55. Νόμος 2971/2001, άρθρο 13 παρ.2, ΤΡΑΠΕΖΑ ΝΟΜΙΚΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ ΔΣΑ
ΙΣΟΚΡΑΤΗΣ

56. Άρθρο 13 παράγραφος 3 του Ν2971/2001.

κρίνεται απαραίτητο προκειμένου να λάβει χώρα η παραχώρηση.⁵⁷

Παραχώρηση του δικαιώματος χρήσης αιγιαλού όμως μπορεί να γίνει κατ'άρθρο 14 του Ν2971/2001 και για την εκτέλεση έργων που “εξυπηρετούν εμπορικούς, βιομηχανικούς, συγκοινωνιακούς, λιμενικούς ή άλλου είδους σκοπούς που προβλέπονται από τις κείμενες διατάξεις” με απόφαση του Υπουργού Οικονομικών ενώ η παραχώρηση αυτή “μπορεί να περιλαμβάνει και απλή χρήση αιγιαλού και παραλίας για την εξυπηρέτηση λειτουργικών αναγκών των έργων αυτών”.

Ωστόσο η παραχώρηση του τμήματος δεν συνεπάγεται ότι αναιρείται ο χαρακτήρας κοινόχρηστου πράγματος του αιγιαλού και επιπλέον απαγορεύονται ενέργειες που αλλοιώνουν τη φυσική μορφολογία και τα βιοτικά στοιχεία των χώρων αιγιαλού, παραλίας, όχθης και παρόχθιας ζώνης. Το Δημόσιο διατηρεί το δικαίωμά του να προβεί σε μονομερή ανάκληση της παραχώρησης σύμφωνα με το άρθρο 15 παράγραφος 1 του Ν2971/2001 για λόγους δημοσίου συμφέροντος, εθνικής άμυνας, συγκοινωνιακούς, δημόσιας τάξης και ασφάλειας ή δημόσιας υγείας και προστασίας του φυσικού περιβάλλοντος.

Στην περίπτωση παραχώρησης ή της εκτέλεσης έργων επί του αιγιαλού πρέπει βάσει του νόμου 2971/2001 να διασφαλίζεται η ελεύθερη και απρόσκοπτη πρόσβαση των πολιτών στον αιγιαλό εκτός εάν λόγοι εθνικής άμυνας, δημόσιας τάξης ή ασφάλειας ή προστασίας αρχαίων επιτάσσουν το αντίθετο (άρθρο 15 παράγραφος 3 Ν2971/2001). Ρητά ωστόσο απαγορεύει ο ανωτέρω νόμος την παραχώρηση αποκλειστικής χρήσης του αιγιαλού και της παραλίας. Απόκλιση από το νόμο δημιουργείται μόνο για λόγους εθνικής άμυνας, δημόσιας τάξης ή ασφάλειας ή προστασίας αρχαίων. Ακόμη καθιστά σαφές ότι η πράξη παραχώρησης δεν υποκαθιστά τις τυχόν απαραίτητες βάσει άλλων διατάξεων νόμου άδειες.

Σημειώνεται ότι δεν επιτρέπεται η μεταβίβαση από τον παραχωρησιούχο ολικά ή μερικά του δικαιώματός του σε τρίτο, ή η σύναψη οποιασδήποτε σχετικής σχέσης, με αντάλλαγμα ή χωρίς, που να αφορά την έκταση που παραχωρήθηκε ή τις εγκαταστάσεις και γενικά τα έργα επί αυτής χωρίς την συναίνεση του Υπουργού Οικονομικών και στην περίπτωση παραχωρησιούχου που είναι Ο.Τ.Α.

57. Άρθρο 13 παράγραφος 5 του Ν2971/2001

και του Υπουργού Εσωτερικών Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης διατηρουμένων των εξαιρέσεων που ορίζονται στο άρθρο 15 παράγραφος 5 Ν2971/2001.

Η ιδιότητα του αιγιαλού ως κοινόχρηστου πράγματος θεμελιώνει δικαίωμα στον καθένα που στερείται την απόλαυση του αιγιαλού να αξιώσει την παύση της διατάραξης ως προς τη χρήση αυτού επί τη βάση του άρθρου 57 του Αστικού Κώδικα εξαιρουμένων των περιπτώσεων όπου υφίσταται ειδική με νόμο ρύθμιση επί του θέματος.⁵⁸

3.2.2. Υπουργικές αποφάσεις παραχώρησης αιγιαλού.

Οι αυθαίρετες επεμβάσεις επί του αιγιαλού έχουν απασχολήσει τα πολιτικά, τα διοικητικά αλλά και τα ποινικά δικαστήρια. Αναφορά στη νομολογία ανά περίπτωση θα επιχειρηθεί στην παρουσίαση των μέσων προστασίας του αιγιαλού από τη Διοίκηση. Ωστόσο στο σημείο αυτό αξίζει να γίνει παρουσίαση ενδεικτικά των υπουργικών αποφάσεων που εκδόθηκαν σύμφωνα με το άρθρο 13 του Ν2971/2001 καθώς και να παρουσιαστεί η εξαιρετικής σημασίας απόφαση 646/2015 του Συμβουλίου της Επικρατείας που οδηγεί σε νέα κατεύθυνση τη διαδικασία παραχώρησης τμήματος αιγιαλού.

Βάσει των άρθρων 13, 15 και 31 του Ν2971/2001 εκδόθηκαν υπουργικές αποφάσεις για την “Απευθείας παραχώρηση, με αντάλλαγμα, του δικαιώματος απλής χρήσης αιγιαλού, παραλίας, όχθης και παρόχθιας ζώνης μεγάλων λιμνών και πλεύσιμων ποταμών, στους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης (Ο.Τ.Α.) Α' Βαθμού.”. Οι αποφάσεις αυτές (ενδεικτικά αναφέρονται οι υπ' αριθμ. ΥΑ 103//2009 (ΥΑ 1038460/2439/Β0010 ΦΕΚ Β 792 2009), ΥΑ 105//2012 (ΥΑ 1052758/1451/Β0010 ΦΕΚ Β 1411 2012), ΥΑ Δ10//2013 (ΥΑ Δ10Β1053970/1672ΕΞ2013 ΦΕΚ Β 801 2013), ΥΑ Δ10//2013 (ΥΑ Δ10Β1075164/2439ΕΞ ΦΕΚ Β 1094 2013): Τροπ. ΥΑ 2013, ΥΑ Δ10//2014 (ΥΑ Δ10Β1027032ΕΞ2014/1033 ΦΕΚ Β 328 2014)) μέχρι και το 2014 ουσιαστικά δεν

58. Δωρή Φιλ. Ευάγγελου, Τα Δημόσια Κτήματα, Αιγιαλός και παραλία ρύπανσις θαλάσσιου περιβάλλοντος, Τόμος Β', Τεύχος Α', Σανταρόζα 1Δ, 1995, σελ.39

παρουσίαζαν ιδιαίτερες μεταβολές στο περιεχόμενό τους, επαναλάμβαναν την ίδια διαδικασία παραχώρησης τμήματος αιγιαλού στους ΟΤΑ Α΄ Βαθμού ορίζοντας το χρόνο ισχύος τους και λαμβάνοντας υπόψη όπως αναφερόταν επί το σώμα αυτών (των αποφάσεων) “την αναγκαιότητα ενιαίας, πειθαρχημένης και αποτελεσματικής διαχείρισης, αλλά και προστασίας των κοινοχρήστων χώρων του αιγιαλού, παραλίας, όχθης και παρόχθιας ζώνης μεγάλων λιμνών και πλεύσιμων ποταμών και καλύτερης αξιοποίησης τους”.⁵⁹ Ωστόσο η υπουργική απόφαση που εκδόθηκε στις 7-4-2015 εμφανίζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον καθώς εκδόθηκε έπειτα από την απόφαση 646/2015 του Συμβουλίου της Επικρατείας που ασχολήθηκε με τη συλλήβδην παραχώρηση τμημάτων αιγιαλού.

Η μεταβίβαση του δικαιώματος απλής παραχώρησης χρήσης επιτρεπόταν να γίνει “μερικά ή ολικά από κάθε Ο.Τ.Α. σε δική του αμιγή δημοτική ή κοινοτική επιχείρηση του άρθρου 277 του π.δ. 410/1995 ή σε δημοτική ή κοινοτική ανώνυμη εταιρία του άρθρου 266 του ν. 3463/2006, που έχει συσταθεί από Ο.Τ.Α. Μετά την υποχρεωτική προσαρμογή του καταστατικού της στις διατάξεις του ν. 3463/2006, σύμφωνα με τα οριζόμενα στο άρθρο 269 του εν λόγω νόμου, η αμιγής δημοτική ή κοινοτική επιχείρηση εξακολουθεί να είναι φορέας του ανωτέρω δικαιώματος, μόνο εφόσον έχει μετατραπεί σε ανώνυμη εταιρία του άρθρου 266 του ίδιου νόμου”.⁶⁰

Το άρθρο 277 του πδ 410/1995 όριζε ότι: “1 . Οι δήμοι και οι κοινότητες μπορούν να συνιστούν δικές τους επιχειρήσεις ή να μετέχουν σε επιχειρήσεις που συνιστούν μαζί με άλλα νομικά ή φυσικά πρόσωπα ή σε επιχειρήσεις που ήδη υπάρχουν: α) για την εκτέλεση έργων που έχουν σκοπό την εξυπηρέτηση του κοινού καθώς και για την οικονομική εκμετάλλευση των έργων αυτών, β) για την παραγωγή αγαθών ή την παροχή υπηρεσιών που έχουν σκοπό την εξυπηρέτηση του κοινού, γ) για την ανάπτυξη δραστηριοτήτων που έχουν σκοπό την πραγματοποίηση εσόδων. 2. Δύο ή περισσότεροι δήμοι ή κοινότητες ή δήμοι και κοινότητες μπορούν να συνιστούν κοινές δημοτικές ή κοινοτικές επιχειρήσεις και να συμμετέχουν σε υφιστάμενες δημοτικές και κοινοτικές επιχειρήσεις. 3. Η

59. Υπουργική Απόφαση υπ’αριθμ. Δ10Β1053970/1672ΕΞ2013 ΦΕΚ Β 801 2013 και υπ’αριθμ.Δ10Β1027032ΕΞ2014/1033 ΦΕΚ Β 328 2014.

60. Άρθρο 1 της ΥΑ 103//2009 (ΥΑ 1038460/2439/Β0010 ΦΕΚ Β 792 2009).

σύσταση αμιγούς δημοτικής ή κοινοτικής επιχείρησης ή η συμμετοχή σε τέτοια επιχείρηση γίνεται, μετά πλήρη οικονομοτεχνική μελέτη, με απόφαση του δημοτικού ή κοινοτικού συμβουλίου, που λαμβάνεται με απόλυτη πλειοψηφία του συνόλου των μελών του, και πράξη του περιφερειακού διευθυντή που δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως. Η πράξη του περιφερειακού διευθυντή περιλαμβάνει όλα τα στοιχεία της απόφασης του δημοτικού ή κοινοτικού συμβουλίου και αποτελεί το καταστατικό της επιχείρησης και σε περίπτωση συστάσεως εμπραγμάτων δικαιωμάτων μεταγραφτέο τίτλο στο υποθηκοφυλακείο. 4. Στην απόφαση του δημοτικού ή κοινοτικού συμβουλίου για τη σύσταση δημοτικής ή κοινοτικής επιχείρησης αναφέρονται η επωνυμία, ο σκοπός, η διάρκεια και η έδρα της επιχείρησης, η διοίκηση, το κεφάλαιο, οι πόροι, τα σχετικά με τη διάλυση και εκκαθάριση της επιχείρησης καθώς και κάθε άλλο στοιχείο αναγκαίο κατά την κρίση του δημοτικού ή κοινοτικού συμβουλίου. 5. Οι παραπάνω δημοτικές ή κοινοτικές επιχειρήσεις αποτελούν νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου και διέπονται από τους κανόνες της ιδιωτικής οικονομίας, εφόσον δεν ορίζεται διαφορετικά από αυτόν το νόμο. 6. Η σύσταση ή η συμμετοχή σε επιχείρηση που δεν είναι αμιγής δημοτική ή κοινοτική, γίνεται ύστερα από πλήρη οικονομοτεχνική μελέτη, με απόφαση των δημοτικών ή κοινοτικών συμβουλίων, που λαμβάνεται με την πλειοψηφία της παραγράφου 3. Με την ίδια απόφαση καθορίζονται τα περιουσιακά στοιχεία που εισφέρονται και το ποσοστό της συμμετοχής στο εταιρικό κεφάλαιο, η εκπροσώπηση του δήμου ή της κοινότητας στα όργανα της επιχείρησης και οι όροι συμμετοχής και αποχώρησης. Οι επιχειρήσεις αυτής της παραγράφου λειτουργούν με τη μορφή της ανώνυμης εταιρείας ή της εταιρείας μικτής οικονομίας ή του συνεταιρισμού. Με την ίδια διαδικασία είναι δυνατή η συμμετοχή δήμου ή κοινότητας σε κοινοπραξία. 7. Η ευθύνη δήμου ή κοινότητας, που συνιστά ή συμμετέχει σε επιχείρηση του άρθρου 285 περιορίζεται στη συμμετοχή της στο κεφάλαιο της επιχείρησης. 8. Δεν επιτρέπεται η επιχορήγηση από νομαρχιακή αυτοδιοίκηση, δήμο ή κοινότητα, οποιασδήποτε επιχείρησης που αυτοί συνιστούν ή συμμετέχουν με την επιφύλαξη των διατάξεων του άρθρου 35 του παρόντος διατάγματος.”⁶¹ ενώ το άρθρο 266 του Ν3463/2006 όριζε ότι: “1. Για την

61. Τράπεζα Νομικών Πληροφοριών ΝΟΜΟΣ

αξιοποίηση της δημοτικής ή κοινοτικής ακίνητης περιουσίας ή για την εκμετάλλευση κοινόχρηστων χώρων είναι δυνατή η Σύσταση ανώνυμης εταιρείας μόνο από ένα Δήμο ή μία Κοινότητα, οι οποίοι και εισφέρουν το σύνολο του εταιρικού κεφαλαίου. 2. Οι δημοτικές ή κοινοτικές ανώνυμες εταιρείες διοικούνται από διοικητικό συμβούλιο, τα μέλη του οποίου μαζί με τους αναπληρωτές τους ορίζονται από το δημοτικό ή κοινοτικό συμβούλιο. Τα οριζόμενα μέλη του διοικητικού συμβουλίου, που είναι αιρετοί εκπρόσωποι του Δήμου ή της Κοινότητας, δεν πρέπει να υπερβαίνουν το ένα τρίτο (1/3) του συνολικού αριθμού των μελών του διοικητικού συμβουλίου, εκ των οποίων τουλάχιστον ένα εξ αυτών προέρχεται από τη μειοψηφία. Ο Διευθύνων Σύμβουλος της εταιρείας δεν μπορεί να είναι μέλος του διοικητικού συμβουλίου προερχόμενο από τους αιρετούς εκπροσώπους του δημοτικού ή κοινοτικού συμβουλίου. Για την πρόσληψη Γενικού Διευθυντή, εφόσον δεν έχει οριστεί Διευθύνων Σύμβουλος, ισχύουν κατ' αναλογία οι ρυθμίσεις του άρθρου 255 παράγραφος 4 του παρόντος. 3. Στην εταιρεία αυτής της μορφής είναι δυνατή η συμμετοχή του Δημοσίου ή άλλων φυσικών ή νομικών προσώπων από εκείνα που ορίζονται στο άρθρο 252 παράγραφος 3α του παρόντος, εφαρμοζομένων στην περίπτωση αυτή των διατάξεων για τις ανώνυμες εταιρείες Ο.Τ.Α.. 4. Η πρόσληψη προσωπικού, η σύναψη συμβάσεων μίσθωσης έργου, καθώς και η σύναψη συμβάσεων ανάθεσης έργων, προμηθειών, μελετών και υπηρεσιών από τις δημοτικές ή κοινοτικές ανώνυμες εταιρείες διενεργούνται βάσει των αντίστοιχων κανόνων που ισχύουν για τις δημοτικές ή κοινοτικές κοινωφελείς επιχειρήσεις. 5. Κατά τα λοιπά, οι εταιρείες του άρθρου αυτού διέπονται από τις ρυθμίσεις των ανωνύμων εταιρειών Ο.Τ.Α. και τον κ.ν. 2190/1920.”⁶²

Με τις υπουργικές αποφάσεις που εκδόθηκαν τα έτη 2013 και 2014 εξαιρούνταν από την παραχώρηση κοινόχρηστοι χώροι όταν α) η διαχείριση των χώρων αυτών δεν ανήκε στο Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών, β) λάμβαναν ήδη χώρα νόμιμες παραχωρήσεις βάσει του άρθρου 14 του Ν2971/2001 σε επιχειρήσεις όπως αυτές αναφέρονται⁶³, γ) επ'αυτών αναπτύσσονταν εγκαταστάσεις για

62. Τράπεζα Νομικών Πληροφοριών ΝΟΜΟΣ

63. Άρθρο 4 εδάφιο β' της Υπουργικής Απόφασης με αριθμό Δ10Β1053970/1672ΕΞ2013 ΦΕΚ Β 801 2013 και με αριθμό Δ10Β1027032ΕΞ2014/1033 ΦΕΚ Β 328 2014.

σκοπούς Εθνικής Άμυνας και Ασφάλειας ή είχε ανασταλεί ο κοινόχρηστος χαρακτήρας τους δ) είχαν εκτελεστεί επ'αυτών έργα άνευ αδείας ή με υπέρβαση αυτής, ε) οι γεωμορφολογικές συνθήκες δεν ήταν κατάλληλες ή κινδύνευε η ασφάλεια και υγεία των λουομένων, στ) το εύρος του αιγιαλού ή της όχθης δεν υπερέβαινε τα έξι (6) μέτρα (λαμβανομένων υπόψη των εξαιρέσεων που αναφέρονται στην Υπουργική Απόφαση για το έτος 2014 ⁶⁴ ενώ προκειμένου να παραχωρηθεί δικαίωμα απλής χρήσης αιγιαλού που τελεί υπό καθεστώς ειδικής προστασίας, ήτοι κηρυγμένοι αρχαιολογικοί χώροι, προστατευόμενες περιοχές, ευπαθή οικοσυστήματα, ιδιαίτερου φυσικού κάλλους και πολιτιστικού ενδιαφέροντος κλπ. λαμβάνονταν υπόψη οι ειδικές διατάξεις που ήταν σε ισχύ κατά περίπτωση και παραχωρούνταν εφόσον είχε προηγηθεί σύμφωνη γνώμη των αρμοδίων κατά περίπτωση Υπουργών.⁶⁵

Επίσης οριζόταν και για την παραχώρηση αντάλλαγμα το οποίο καθοριζόταν σε ποσοστό 20% επί των ακαθαρίστων εσόδων που επετύγχανε ο Ο.Τ.Α. ή η δημοτική ανώνυμη εταιρία, είτε από την άσκηση των δραστηριοτήτων που προβλέπονται στο άρθρο 2 της υπουργικής απόφασης στους κοινόχρηστους χώρους, είτε σε περίπτωση που το δικαίωμα είχε μεταβιβαστεί από τους πρωτοβάθμιους Ο.Τ.Α.σε τρίτους το αντάλλαγμα καθοριζόταν σε ποσοστό 20% επί του τιμήματος που είχε συμφωνηθεί μεταξύ των μερών.⁶⁶

Ρητά ωστόσο στις υπουργικές αποφάσεις απαγορευόταν “οποιαδήποτε επέμβαση που αλλοιώνει τη φυσική μορφολογία και τα βιοτικά στοιχεία των χώρων αιγιαλού, παραλίας, όχθης και παρόχθιας ζώνης, καθώς και τον κοινόχρηστο χαρακτήρα αυτών”.

Οι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης όφειλαν βάσει των υπουργικών αποφάσεων να φροντίζουν για την καθαριότητα στους κοινόχρηστους χώρους σε καθημερινή βάση, να χρησιμοποιούν καλαίσθητα δοχεία απορριμμάτων και να εξασφαλίζουν ότι η ακτή και ο περιβάλλον χώρος είναι καθαροί και καλαίσθητοι

64. Άρθρο 4 εδάφιο στ' της Υπουργικής Απόφασης με αριθμό Δ10Β1053970/1672ΕΞ2013 ΦΕΚ Β 801 2013 και με αριθμό Δ10Β1027032ΕΞ2014/1033 ΦΕΚ Β 328 2014.

65. Άρθρο 5 της Υπουργικής Απόφασης με αριθμό Δ10Β1053970/1672ΕΞ2013 ΦΕΚ Β 801 2013 και με αριθμό Δ10Β1027032ΕΞ2014/1033 ΦΕΚ Β 328 2014.

66. Άρθρο 6 της Υπουργικής Απόφασης με αριθμό Δ10Β1053970/1672ΕΞ2013 ΦΕΚ Β 801 2013 και με αριθμό Δ10Β1027032ΕΞ2014/1033 ΦΕΚ Β 328 2014.

ενώ σε περίπτωση λουτρικής εγκατάστασης, κατά την έννοια του άρθρου 1 περίπτωση β' του π.δ. 23/2000 (Φ.Ε.Κ. 18/7.2.2000 τ.Α'), οι Ο.Τ.Α. όφειλαν τηρουμένων των διατάξεων του άρθρου 7 του ως άνω Προεδρικού Διατάγματος να μεριμνήσουν για την πρόσληψη ναυαγοσώστων, να τοποθετήσουν κατάλληλα παρατηρητήρια για τους ναυαγοσώστες και να φροντίζουν να λαμβάνουν μέτρα προστασίας και ασφάλειας για τους λουόμενους, τους εργαζόμενους και γενικά για όσους κινούνται στους χώρους αυτούς.⁶⁷

Επιπρόσθετα οι Ο.Τ.Α., όφειλαν μέσω των εντεταλμένων οργάνων τους να ενημερώνουν τις αρμόδιες Κτηματικές Υπηρεσίες όταν διαπίστωναν ότι είχαν λάβει χώρα καταπατήσεις ή αυθαίρετες επεμβάσεις στους κοινοχρήστους χώρους, ώστε αυτές να λαμβάνουν τα προβλεπόμενα από το νόμο μέτρα προστασίας υποχρέωση που δέσμευε και τη δημοτική ανώνυμη εταιρία σε περίπτωση που είχε συντελεσθεί μεταβίβαση σε αυτήν του δικαιώματος παραχώρησης της απλής χρήσης κοινόχρηστου χώρου.⁶⁸

Οι τρίτοι οι οποίοι αποκτούσαν δικαίωμα απλής χρήσης έπειτα από τη σύναψη σύμβασης μίσθωσης με τους Ο.Τ.Α. Α' βαθμού βαρύνονταν με τις υποχρεώσεις των ανωτέρω Ο.Τ.Α.⁶⁹

Σημειώνεται επίσης ότι για τη μεταβίβαση από τους ΟΤΑ σε τρίτους του δικαιώματος απλής χρήσης, βάσει των ανωτέρω Υπουργικών Αποφάσεων, σημαντική προϋπόθεση αποτελούσε το γεγονός να μην δημιουργούνται θέματα υποβάθμισης του περιβάλλοντος από την άσκηση της δραστηριότητας ενώ επιπλέον απαιτούνταν η μέγιστη κάλυψη χρήσης να μη ξεπερνά το 50% του χώρου που παραχωρείται.⁷⁰ Ωστόσο προβλεπόταν η κατά προτεραιότητα παραχώρηση δικαιώματος απλής χρήσης αιγιαλού χωρίς δημοπρασία σε όσους είχαν όμορες ξενοδοχειακές γενικά επιχειρήσεις, κάμπινγκ ή κέντρα αναψυχής

67. Άρθρο 7 της Υπουργικής Απόφασης με αριθμό Δ10Β1053970/1672ΕΞ2013 ΦΕΚ Β 801 2013 και με αριθμό Δ10Β1027032ΕΞ2014/1033 ΦΕΚ Β 328 2014.

68. Άρθρο 7 της Υπουργικής Απόφασης με αριθμό Δ10Β1053970/1672ΕΞ2013 ΦΕΚ Β 801 2013 και με αριθμό Δ10Β1027032ΕΞ2014/1033 ΦΕΚ Β 328 2014.

69. Άρθρο 8 της Υπουργικής Απόφασης με αριθμό Δ10Β1053970/1672ΕΞ2013 ΦΕΚ Β 801 2013 και με αριθμό Δ10Β1027032ΕΞ2014/1033 ΦΕΚ Β 328 2014.

70. Άρθρο 9 της Υπουργικής Απόφασης με αριθμό Δ10Β1053970/1672ΕΞ2013 ΦΕΚ Β 801 2013 και με αριθμό Δ10Β1027032ΕΞ2014/1033 ΦΕΚ Β 328 2014.

σύμφωνα με το άρθρο 4 του Ν2971/2001.⁷¹

Προκειμένου να μεταβιβαστεί από τους πρωτοβάθμιους Ο.Τ.Α. το δικαίωμα απλής χρήσης τμήματος αιγιαλού απαιτούνταν να συναφθεί εγγράφως σύμβαση μίσθωσης περιέχουσα σαφή προσδιορισμό των στοιχείων του μισθωτή, της χρονικής διάρκειας της μίσθωσης, τη θέση και το εμβαδόν του παραχωρούμενου κοινόχρηστου χώρου, η ιδιότητά του (π.χ. αιγιαλός), το είδος της χρήσης και το αντάλλαγμα που θα καταβαλλόταν και να καταβληθεί ποσοστό 20% επί του συνολικού μισθώματος υπέρ του Ελληνικού Δημοσίου και ποσοστό 30% κατ'ελάχιστο επί του συνολικού μισθώματος στον Ο.Τ.Α..⁷² Στο μισθωτήριο συμβόλαιο επισυναπτόταν με φροντίδα του Ο.Τ.Α. Α' βαθμού είτε υπόβαθρο ορθοφωτοχάρτη από την εφαρμογή "OPEN" της Κτηματολόγιο Α.Ε. στην περίπτωση όπου δεν υπήρχε καθορισμός του αιγιαλού είτε απόσπασμα τοπογραφικού διαγράμματος αιγιαλού όπου είχε καθορισθεί ο αιγιαλός προκειμένου να αποτυπωθεί ο χώρος που παραχωρείται.⁷³ Το αντάλλαγμα καθοριζόταν με βάση τις επικρατούσες ανά περιοχή μισθωτικές συνθήκες ή επί τη βάση του άρθρου 22 του Ν2238/1994 και δεν υπολογιζόταν από τον αριθμό των ομπρελών και των καθισμάτων ούτε συμψηφιζόταν με τυχόν παροχή υπηρεσιών από τον μισθωτή προς τον Ο.Τ.Α..⁷⁴

Όταν η μεταβίβαση του δικαιώματος απλής χρήσης γινόταν χωρίς δημοπρασία ο οικείος Δήμος έστελνε αντίγραφο του σχεδίου του μισθωτηρίου συμβολαίου που επρόκειτο να υπογραφεί με συνημμένο ανά περίπτωση είτε υπόβαθρο είτε απόσπασμα τοπογραφικού διαγράμματος, το λιγότερο τρεις εργάσιμες ημέρες πριν την υπογραφή του στην αρμόδια Κτηματική Υπηρεσία.⁷⁵

71. Άρθρο 9 της Υπουργικής Απόφασης με αριθμό Δ10Β1053970/1672ΕΞ2013 ΦΕΚ Β 801 2013 και με αριθμό Δ10Β1027032ΕΞ2014/1033 ΦΕΚ Β 328 2014.

72. Άρθρο 10 της Υπουργικής Απόφασης με αριθμό Δ10Β1053970/1672ΕΞ2013 ΦΕΚ Β 801 2013 και με αριθμό Δ10Β1027032ΕΞ2014/1033 ΦΕΚ Β 328 2014.

73. Άρθρο 10 της Υπουργικής Απόφασης με αριθμό Δ10Β1053970/1672ΕΞ2013 ΦΕΚ Β 801 2013 και με αριθμό Δ10Β1027032ΕΞ2014/1033 ΦΕΚ Β 328 2014.

74. Άρθρο 10 της Υπουργικής Απόφασης με αριθμό Δ10Β1053970/1672ΕΞ2013 ΦΕΚ Β 801 2013 και με αριθμό Δ10Β1027032ΕΞ2014/1033 ΦΕΚ Β 328 2014.

75. Άρθρο 10 της Υπουργικής Απόφασης με αριθμό Δ10Β1053970/1672ΕΞ2013 ΦΕΚ Β 801 2013 και με αριθμό Δ10Β1027032ΕΞ2014/1033 ΦΕΚ Β 328 2014.

Ο Προϊστάμενος της Κτηματικής Υπηρεσίας όφειλε εντός τριών εργάσιμων ημερών να ενημερώσει εγγράφως τον οικείο Ο.Τ.Α. εάν είναι σύμφωνος με το περιεχόμενο της σύμβασης και σε περίπτωση που δεν το έπραττε θεωρούνταν ότι η γνώμη του είναι σύμφωνη.⁷⁶ Στην περίπτωση που έκρινε ότι υπήρχαν κωλύματα με βάση τη νομοθεσία για τον αιγιαλό και της υπουργικής απόφασης για την παραχώρηση είτε απευθυνόταν στον Ο.Τ.Α. προκειμένου να μην συναφθεί η Σύμβαση είτε του υποδείκνυε τους όρους της σύμβασης που έχρηζαν αναπροσαρμογής προκειμένου να εναρμονιστούν με τη νομοθεσία συμπεριλαμβανομένης και της αναπροσαρμογής του μισθώματος στην περίπτωση που αυτό δεν συμβάδιζε με τις μισθωτικές αξίες που υφίσταντο στην περιοχή.⁷⁷ Στο έγγραφο που συνέτασσε ο Προϊστάμενος της Κτηματικής Υπηρεσίας και περιείχε είτε τη σύμφωνη γνώμη του είτε τις ανωτέρω υποδείξεις επισυναπτόταν οίκοθεν σημείωμα για το ποσό που έπρεπε να καταβάλλει ο μισθωτής στο Δημόσιο το οποίο προσαρτούνταν στο τελικό μισθωτήριο συμβόλαιο.⁷⁸ Αν παρερχόταν άπρακτη η προθεσμία που τασσόταν για την γνώμη του Προϊσταμένου της Κτηματικής Υπηρεσίας τότε το ανωτέρω οίκοθεν σημείωμα αποστέλλόταν από τον Προϊστάμενο εντός δύο ημερολογιακών ημερών από τη λήξη της εν λόγω προθεσμίας.⁷⁹ Επί ποινή ακυρότητας του μισθωτηρίου συμβολαίου ο Ο.Τ.Α. υποχρεούνταν να εντάξει στο οριστικό σχέδιο αυτού (του συμβολαίου) τις τυχόν υποδεικνυόμενες από τον Προϊστάμενο της Κτηματικής Υπηρεσίας τροποποιήσεις καθώς και το διπλότυπο είσπραξης του ποσού υπέρ του Δημοσίου.⁸⁰

76. Άρθρο 10 της Υπουργικής Απόφασης με αριθμό Δ10Β1053970/1672ΕΞ2013 ΦΕΚ Β 801 2013 και με αριθμό Δ10Β1027032ΕΞ2014/1033 ΦΕΚ Β 328 2014.

77. Άρθρο 10 της Υπουργικής Απόφασης με αριθμό Δ10Β1053970/1672ΕΞ2013 ΦΕΚ Β 801 2013 και με αριθμό Δ10Β1027032ΕΞ2014/1033 ΦΕΚ Β 328 2014.

78. Άρθρο 10 της Υπουργικής Απόφασης με αριθμό Δ10Β1053970/1672ΕΞ2013 ΦΕΚ Β 801 2013 και με αριθμό Δ10Β1027032ΕΞ2014/1033 ΦΕΚ Β 328 2014.

79. Άρθρο 10 της Υπουργικής Απόφασης με αριθμό Δ10Β1053970/1672ΕΞ2013 ΦΕΚ Β 801 2013 και με αριθμό Δ10Β1027032ΕΞ2014/1033 ΦΕΚ Β 328 2014.

80. Άρθρο 10 της Υπουργικής Απόφασης με αριθμό Δ10Β1053970/1672ΕΞ2013 ΦΕΚ Β 801 2013 και με αριθμό Δ10Β1027032ΕΞ2014/1033 ΦΕΚ Β 328 2014.

Το μισθωτήριο συμβόλαιο αφού είχε υπογραφεί από τον οικείο Δήμο και τον μισθωτή, προσυπογραφόταν και από τον Προϊστάμενο της Κτηματικής Υπηρεσίας.⁸¹

Όταν η μεταβίβαση του δικαιώματος απλής χρήσης γινόταν κατόπιν δημοπρασίας ο Ο.Τ.Α. έστελνε τρεις κατ'ελάχιστο ημέρες πριν τη δημοσίευση της προκήρυξης της δημοπρασίας στην αρμόδια Κτηματική Υπηρεσία αντίγραφο σχεδίου της προκήρυξης της δημοπρασίας μετά του υπόβαθρου ή του αποσπάσματος τοπογραφικού διαγράμματος καθορισμού αιγιαλού και εν συνεχεία εντός επτά εργάσιμων ημερών ο Προϊστάμενος της Κτηματικής Υπηρεσίας γνωστοποιούσε στον Ο.Τ.Α. εάν η προκήρυξη είναι σύμφωνη με τη νομοθεσία περί αιγιαλού και της υπουργικής απόφασης.⁸² Αν η εν λόγω προθεσμία παρερχόταν χωρίς τη γνώμη του Προϊσταμένου της Κτηματικής Υπηρεσίας τότε τεκμαιρόταν ότι αυτή είναι σύμφωνη.⁸³

Στην περίπτωση που έκρινε ότι υπήρχαν κωλύματα με βάση τη νομοθεσία για τον αιγιαλό και της υπουργικής απόφασης για την παραχώρηση είτε απευθυνόταν στον Ο.Τ.Α. προκειμένου να μην διενεργηθεί η δημοπρασία είτε του υποδείκνυε τους όρους της προκήρυξης της δημοπρασίας που έχρηζαν αναπροσαρμογής προκειμένου να εναρμονιστούν με τη νομοθεσία συμπεριλαμβανομένης και της αναπροσαρμογής της τιμής εκκίνησης του μισθώματος στην περίπτωση που αυτή δεν συμβάδιζε με τις μισθωτικές αξίες που υφίσταντο στην περιοχή.⁸⁴

Αφού ολοκληρωνόταν η διαδικασία της δημοπρασίας, ο Δήμος γνωστοποιούσε στον Προϊστάμενο της Κτηματικής Υπηρεσίας το ύψος του μισθώματος που επιτεύχθηκε καθώς και τα στοιχεία του πλειοδότη, προκειμένου να εκδοθεί οίκοθεν σημείωμα σχετικά με το ποσό του μισθώματος που θα κατέβαλλε ο μισθωτής υπέρ του Δημοσίου. Επιπρόσθετα ο οικείος Ο.Τ.Α. κοινοποιούσε το

81. Άρθρο 10 της Υπουργικής Απόφασης με αριθμό Δ10Β1053970/1672ΕΞ2013 ΦΕΚ Β 801 2013 και με αριθμό Δ10Β1027032ΕΞ2014/1033 ΦΕΚ Β 328 2014.

82. Άρθρο 10 της Υπουργικής Απόφασης με αριθμό Δ10Β1053970/1672ΕΞ2013 ΦΕΚ Β 801 2013 και με αριθμό Δ10Β1027032ΕΞ2014/1033 ΦΕΚ Β 328 2014.

83. Άρθρο 10 της Υπουργικής Απόφασης με αριθμό Δ10Β1053970/1672ΕΞ2013 ΦΕΚ Β 801 2013 και με αριθμό Δ10Β1027032ΕΞ2014/1033 ΦΕΚ Β 328 2014.

84. Άρθρο 10 της Υπουργικής Απόφασης με αριθμό Δ10Β1053970/1672ΕΞ2013 ΦΕΚ Β 801 2013 και με αριθμό Δ10Β1027032ΕΞ2014/1033 ΦΕΚ Β 328 2014.

πρακτικό της κατακύρωσης της δημοπρασίας και το βάσει αυτού μισθωτήριο συμβόλαιο με τον πλειοδότη στον Προϊστάμενο της Κτηματικής Υπηρεσίας προκειμένου αυτός να το προσυπογράψει με συνημμένο παράλληλα το πρωτότυπο διπλότυπο είσπραξης για την καταβολή του ποσού υπέρ του Δημοσίου.⁸⁵

Επί ποινή ακυρότητας του μισθωτηρίου συμβολαίου έπρεπε να έχουν ενταχθεί οι τυχόν υποδεικνύμενες από τον Προϊστάμενο της Κτηματικής Υπηρεσίας τροποποιήσεις καθώς και να αναγράφει ο αριθμός του διπλοτύπου είσπραξης του ποσού υπέρ του Δημοσίου.⁸⁶

Είτε είχε λάβει χώρα απευθείας παραχώρηση είτε είχε μεσολαβήσει δημοπρασία ο μισθωτής αποκτούσε δικαίωμα να εγκατασταθεί στον παραχωρούμενο χώρο μετά την υπογραφή του μισθωτηρίου συμβολαίου από αυτόν και τον Δήμο ενώ αν τελικά δεν προσυπέγραφε το μισθωτήριο συμβόλαιο ο Προϊστάμενος της Κτηματικής Υπηρεσίας το εν λόγω συμβόλαιο ήταν άκυρο και ο μισθωτής όφειλε να αποχωρήσει από τον κοινόχρηστο χώρο χωρίς να του αναγνωρίζεται αξίωση αποζημίωσης κατά του Δημοσίου.⁸⁷

Ο μισθωτής δικαιούταν να παραμείνει στον κοινόχρηστο χώρο για το χρονικό διάστημα που προβλεπόταν από το μισθωτήριο συμβόλαιο και όχι πέραν αυτού.⁸⁸

Αν οι ανωτέρω όροι δεν τηρούνταν οι αρμόδιες Κτηματικές Υπηρεσίες όφειλαν άμεσα να προβούν στις ενέργειες που προβλέπονται από τη νομοθεσία προκειμένου να προστατέψουν την κοινόχρηστη Δημόσια Περιουσία.⁸⁹

Στο παράρτημα των υπουργικών αποφάσεων των ετών 2013 και 2014 προσδιορίζονταν οι τεχνικές προδιαγραφές των κατασκευών ή και των

85. Άρθρο 10 της Υπουργικής Απόφασης με αριθμό Δ10Β1053970/1672ΕΞ2013 ΦΕΚ Β 801 2013 και με αριθμό Δ10Β1027032ΕΞ2014/1033 ΦΕΚ Β 328 2014.

86. Άρθρο 10 της Υπουργικής Απόφασης με αριθμό Δ10Β1053970/1672ΕΞ2013 ΦΕΚ Β 801 2013 και με αριθμό Δ10Β1027032ΕΞ2014/1033 ΦΕΚ Β 328 2014.

87. Άρθρο 10 της Υπουργικής Απόφασης με αριθμό Δ10Β1053970/1672ΕΞ2013 ΦΕΚ Β 801 2013 και με αριθμό Δ10Β1027032ΕΞ2014/1033 ΦΕΚ Β 328 2014.

88. Άρθρο 10 της Υπουργικής Απόφασης με αριθμό Δ10Β1053970/1672ΕΞ2013 ΦΕΚ Β 801 2013 και με αριθμό Δ10Β1027032ΕΞ2014/1033 ΦΕΚ Β 328 2014.

89. Άρθρο 10 της Υπουργικής Απόφασης με αριθμό Δ10Β1053970/1672ΕΞ2013 ΦΕΚ Β 801 2013 και με αριθμό Δ10Β1027032ΕΞ2014/1033 ΦΕΚ Β 328 2014.

διαμορφώσεων που συνιστούν απλή χρήση του αιγιαλού. Επιτρεπόταν εντός του παραχωρούμενου χώρου η χρήση σκηνής τύπου κιόσκι, η οποία ωστόσο δεν έπρεπε να είναι σταθερή ως κατασκευή, στις περιπτώσεις όπου γινόταν εκμίσθωση θαλάσσιων μέσων αναψυχής με σκοπό να τοποθετηθούν εκεί σωστικά μέσα ενώ ρητά απαγορευόταν κάθε κατασκευή με μόνιμη σύνδεση επί του εδάφους ή η χρησιμοποίηση του χώρου για ελεύθερη κατασκήνωση ή κάμπινγκ, όπως και η τοποθέτηση σκηνών και η στάθμευση τροχόσπιτων, αυτοκινήτων. Μόνη επιτρεπτή ενέργεια ήταν το κοσκίνισμα της άμμου προκειμένου να καθαριστεί ενώ οι διαμορφώσεις εντός του χώρου έπρεπε να είναι όσες λιγότερες γίνεται προκειμένου να μη θιγεί το ακέραιο της ακτογραμμής και η μορφολογία των ακτών.

Ως προς την προσβασιμότητα στην ακτή οι ανωτέρω υπουργικές αποφάσεις εκτός των ρητώς αναφερόμενων σε αυτές ενεργειών για την διευκόλυνση των ατόμων με ειδικές ανάγκες επέτρεπαν τη κατασκευή διαδρόμων υπό τις προϋποθέσεις που ορίζονται στο παράρτημα αυτών (των αποφάσεων) ενώ επίσης προέβλεπαν ότι ο Ο.Τ.Α. και ο τρίτος στον οποίο παραχωρείται τμήμα του αιγιαλού υποχρεούνται να διατηρούν και να φροντίζουν το πράσινο στην περιοχή.

Αναφορικά με τις κατασκευές προκειμένου να τοποθετηθούν ομπρέλες και ξαπλώστρες στην περιοχή οριζόταν ότι έπρεπε να γίνουν στο βαθμό που ήταν δυνατό με φυσικά υλικά, οικολογικά χωρίς έντονα χρώματα ενώ περιορισμοί υπήρχαν και ως προς τον φωτισμό και την ένταση του ήχου προκειμένου να μη διαταραχθεί το φυσικό περιβάλλον και να μην δημιουργούνται προβλήματα στους περίοικους ή σε πλωτά μέσα.

Μετά τη λήξη της σύμβασης για την παραχώρηση οι ομπρέλες και τα είδη αναψυχής δεν παραμένουν στο χώρο του αιγιαλού ενώ επίσης απομακρύνονται οι διατάξεις έδρασης.

Σύμφωνα με τη τελευταία κοινή υπουργική απόφαση που εκδόθηκε στις 7-04-2015 με αριθμό ΥΑ ΔΔΠ0005159/586ΒΕΞ ΦΕΚ Β 578 2015 και σε μια προσπάθεια να καμφθούν τα εμπόδια στην παραχώρηση απλής χρήσης αιγιαλού έπειτα από την απόφαση ΣτΕ 646/2015 έγιναν ορισμένες τροποποιήσεις στη διαδικασία παραχώρησης τμήματος αιγιαλού χωρίς ωστόσο να σηματοδοτούν ριζικές αλλαγές στην ανωτέρω διαδικασία. Στο πρώτο άρθρο της εν λόγω

απόφασης προστέθηκε η έγκριση μεταβίβασης από τους Ο.Τ.Α. Α΄ βαθμού του δικαιώματος απλής χρήσης σε τρίτους εφόσον προηγηθεί μισθωτήριο συμβόλαιο και προβλεφθεί και το καταβληθέν αντάλλαγμα. Επίσης μετά το Προεδρικό Διάταγμα 111/2014 που αφορά τον νέο Οργανισμό του Υπουργείου Οικονομικών και τη μετονομασία των Κτηματικών Υπηρεσιών σε Αυτοτελή Γραφεία Δημόσιας Περιουσίας που υπάγονται σε Περιφερειακές Διευθύνσεις Δημόσιας Περιουσίας προβλέπεται ότι οι αρμοδιότητες που στις προηγούμενες υπουργικές αποφάσεις είχε ο Προϊστάμενος της Κτηματικής Υπηρεσίας πλέον ανήκουν στην Περιφερειακή Διεύθυνση Δημόσιας Περιουσίας ή σε υπάλληλο του Αυτοτελούς Γραφείου Δημόσιας Περιουσίας κατόπιν εξουσιοδότησης από τον Προϊστάμενο της Περιφερειακής Διεύθυνσης. Ακόμη σε περίπτωση που όργανα των Ο.Τ.Α. αντιληφθούν αυθαίρετες επεμβάσεις ή καταπατήσεις επί του αιγιαλού υποχρεούνται να γνωστοποιούν τούτο άμεσα στα Αρμόδια Γραφεία Δημόσιας Περιουσίας προκειμένου να υποβάλλουν εισήγηση για τη λήψη μέτρων στην Περιφερειακή Διεύθυνση Δημόσιας Περιουσίας ενώ ακόμη προστίθεται ότι η διάρκεια της μίσθωσης δεν μπορεί να υπερβαίνει το χρονικό διάστημα ισχύος της υπουργικής απόφασης. Ρητά απαγορεύεται η υπεκμίσθωση του χώρου από τους μισθωτές ενώ ορίζεται ότι ο μισθωτής υποχρεούται μετά τη λήξη της μίσθωσης να παραδώσει τον χώρο όπως τον παρέλαβε. Ακόμη προστέθηκε ότι ο προσδιορισμός της θέσης του υπό παραχώρηση χώρου αναφέρεται στο μισθωτήριο συμβόλαιο με συντεταγμένες ενώ ως προς τη διαδικασία της μεταβίβασης παρατηρείται ότι τάσσονται μεγαλύτερες προθεσμίες. Ακόμη ορίζεται ότι σε περίπτωση που δεν τηρηθούν οι όροι για τη διαδικασία της παραχώρησης τα αρμόδια Αυτοτελή Γραφεία Δημόσιας Περιουσίας ή οι Περιφερειακές Διευθύνσεις Δημόσιας Περιουσίας πρέπει να προβούν σε αυτοψία και έπειτα να ληφθούν από τις Περιφερειακές Διευθύνσεις Δημόσιας Περιουσίας τα μέτρα που ορίζονται από τη νομοθεσία για την προστασία της κοινόχρηστης Δημόσιας Περιουσίας ενώ εάν δεν τηρηθούν τα οριζόμενα στο άρθρο 13 του Ν2971/2001 σε συνδυασμό με την υπουργική απόφαση και τις διατάξεις για το περιβάλλον γίνεται ανάκληση της παραχώρησης με απόφαση του Υπουργού Οικονομικών και απόδοση των εισπραχθέντων αλλά και των προς είσπραξη μισθωμάτων υπέρ του Δημοσίου. Ακόμη αναφέρεται ότι η διαδικασία της

δημοπρασίας θα γίνεται από τον Προϊστάμενο της Περιφερειακής Διεύθυνσης Δημόσιας Περιουσίας ή από υπάλληλο του Αυτοτελούς Γραφείου Δημόσιας Περιουσίας κατόπιν εξουσιοδότησης και εν συνεχεία θα κοινοποιείται το συμβόλαιο της μίσθωσης στον δικαιούχο Δήμο ώστε να λάβει γνώσει και να προβεί στις προβλεπόμενες διαδικασίες προκειμένου να βεβαιωθεί και να εισπραχθεί το ποσοστό του μισθώματος που του αναλογεί. Νέο στοιχείο αποτελεί επίσης και η πρόβλεψη για την ανάρτηση των προκηρύξεων και των μισθωτηρίων στη Διαύγεια με φροντίδα του Δήμου.

Ο Δικηγορικός Σύλλογος Αθηνών προσέφυγε ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας ζητώντας να ακυρωθεί η υπ'αριθμ.1038460/2439/B0010/2009 κοινή απόφαση των Υφυπουργών Εσωτερικών και Οικονομίας και Οικονομικών για την “απευθείας παραχώρηση, με αντάλλαγμα, του δικαιώματος απλής χρήσης του αιγιαλού, παραλίας, όχθης και παρόχθιας ζώνης μεγάλων λιμνών και πλεύσιμων ποταμών, στους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης (ΟΤΑ) Α΄ Βαθμού”.

Το Συμβούλιο της Επικρατείας με την υπ'αριθμ.646/2015⁹⁰ απόφασή του δεχόμενο ότι “οι ρυθμίσεις των άρθρων 13 και 15 του ν. 2971/2001 έχουν την έννοια ότι η παραχώρηση δικαιωμάτων απλής χρήσης επί του αιγιαλού και της παραλίας, στους πρωτοβάθμιους Ο.Τ.Α. για την άσκηση δραστηριοτήτων που είναι, καταρχήν, ήπιες και συμβατές με τον προορισμό των στοιχείων αυτών του φυσικού περιβάλλοντος ως κοινοχρήστων, πρέπει να γίνεται μεμονωμένα και κατά περίπτωση, ύστερα από εξατομικευμένη κρίση της Διοικήσεως, συνοδευόμενη από τα αναγκαία διαγράμματα, με την οποία θα τίθενται και οι αναγκαίοι όροι και περιορισμοί ενόψει των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών του υπό παραχώρηση συγκεκριμένου τμήματος του αιγιαλού, προκειμένου να διασφαλισθεί και η κατά προορισμό χρήση του ως κοινόχρηστου αγαθού. Ως εκ τούτου, η συλλήβδην παραχώρηση με την προσβαλλόμενη ΚΥΑ του συνόλου των αιγιαλών της χώρας στους πρωτοβάθμιους ΟΤΑ βρίσκεται εκτός των ορίων της εξουσιοδοτήσεως της παρ. 5 του άρθρου 13 του ν. 2971/2001. Εξάλλου ... η αρμοδιότητα παραχώρησης αιγιαλού και παραλίας ανήκει και στον Υπουργό Περιβάλλοντος, από κοινού με τους Υπουργούς Οικονομικών και Εσωτερικών.

90. Εφημερίδα Διοικητικού Δικαίου, Μάρτιος- Απρίλιος 2015, Τεύχος 2, σελ.194επ.

Επειδή, περαιτέρω, κατά την έννοια της παρ. 5 του άρθρου 15 του ν. 2971/2001, η έγκριση των Υπουργών Οικονομικών και Εσωτερικών για την περαιτέρω μεταβίβαση σε τρίτους του δικαιώματος απλής χρήσης αιγιαλού και παραλίας εκ μέρους των Ο.Τ.Α. ως παραχωρησιούχων, χορηγείται κατά περίπτωση, προκειμένου να επιτευχθούν οι στόχοι του νομοθέτη για την προστασία των παράκτιων οικοσυστημάτων, που κινδυνεύουν από την υπερεκμετάλλευση και να διαφυλαχθεί η κοινοχρησία τους, δεδομένου άλλωστε ότι δεν νοείται συλλήβδην εκ των προτέρων έγκριση εκ μέρους των αρμοδίων Υπουργών μεταβιβάσεων που θα χωρήσουν μελλοντικά. Τούτο διότι, αφενός έτσι απεμπολούν την αρμοδιότητα ασκήσεως εποπτείας επί των πράξεων των Ο.Τ.Α., ενώ ταυτόχρονα θέτουν σε διακινδύνευση τα παράκτια οικοσυστήματα. Συνεπώς, η διάταξη του άρθρου 8 της προσβαλλόμενης κ.υ.α., με την οποία εγκρίνεται η περαιτέρω μεταβίβαση του δικαιώματος απλής χρήσης αιγιαλού και παραλίας από τους Ο.Τ.Α. Α' βαθμού προς τρίτους, είναι εκτός των ορίων της εξουσιοδοτήσεως του άρθρου 15 παρ. 3 του ν. 2971/2001.”

Ενόψει, όμως, της σπουδαιότητας των ζητημάτων με τα οποία ασχολήθηκε το Δικαστήριο, η υπόθεση παραπέμφθηκε στην επταμελή σύνθεση του Ε' Τμήματος και σύμφωνα με πρόσφατη ανακοίνωση του Δικηγορικού Συλλόγου Αθηνών⁹¹ το Συμβούλιο της Επικρατείας με την υπ'αριθμ.3944/2015 απόφαση του η οποία αναμένεται να καθαρογραφεί έκανε δεκτή την αίτηση ακύρωσης του Συλλόγου και ακύρωσε την κοινή υπουργική απόφαση.

Η αρχή της βιώσιμης ανάπτυξης την οποία επικαλέστηκε το Συμβούλιο της Επικρατείας υποστηρίζει την ανάπτυξη με βάση τις σύγχρονες ανάγκες που διασφαλίζει όμως ότι οι επόμενες γενεές θα είναι σε θέση να ανταποκριθούν στις δικές τους ανάγκες.⁹² Η προαναφερθείσα αρχή δεν βρίσκει εφαρμογή μόνο στην προστασία του περιβάλλοντος αλλά αποτελεί μια έννοια με πολλές διαστάσεις.⁹³ Αν και στην πράξη η αρχή της βιώσιμης ανάπτυξης θεωρείται ταυτόσημος όρος

91. www.dsa.gr

92. Λευθεριώτου Ι. Ελένη, *Ιδιοκτησία & Περιβάλλον, Στάθμιση εννόμων αγαθών & δικαιωμάτων στο Ελληνικό, Ευρωπαϊκό και Αμερικανικό δίκαιο*, Αθήνα-Κομοτηνή, 2007, σελ.42

93. Λευθεριώτου Ι. Ελένη, *Ιδιοκτησία & Περιβάλλον, Στάθμιση εννόμων αγαθών & δικαιωμάτων στο Ελληνικό, Ευρωπαϊκό και Αμερικανικό δίκαιο*, Αθήνα-Κομοτηνή, 2007, σελ.43

με την αρχή της αειφορίας εννοιολογικά οι δυο αρχές διαφοροποιούνται.⁹⁴ Η διαφορά τους έγκειται στο γεγονός ότι η βιώσιμη ανάπτυξη αποσκοπεί μάλλον σε χρήση του περιβάλλοντος που επιφέρει και ανάπτυξή του διατηρώντας όμως την υφιστάμενη περιβαλλοντική κατάσταση ενώ η αρχή της αειφορίας σκοπό έχει την καλυτέρευση της υφιστάμενης περιβαλλοντικής κατάστασης.⁹⁵ Η τήρηση των δύο αυτών αρχών τελεί υπό την ευθύνη του κράτους.⁹⁶

3.3 Προστασία του αιγιαλού (έννοια, μέσα).

Αν συντρέχουν λόγοι δημοσίου συμφέροντος, εθνικής άμυνας, συγκοινωνιακοί, δημόσιας τάξης και ασφάλειας ή δημόσιας υγείας και προστασίας του φυσικού περιβάλλοντος κατ'άρθρο 15 του Ν2971/2001 το Δημόσιο μπορεί να προβεί σε μονομερή ανάκληση της παραχώρησης. Στο άρθρο 27 του Ν2971/2001 που τιτλοφορείται “Προστασία του αιγιαλού, παραλίας και άλλων χώρων” και στο άρθρο 29 του ίδιου ως άνω νόμου που τιτλοφορείται “Διοικητικές και ποινικές κυρώσεις” προβλέπεται η προστασία του αιγιαλού από αυθαίρετες καταπατήσεις και τα πιθανά μέτρα που μπορεί να λάβει η Διοίκηση. Ωστόσο προβλέπεται η δυνατότητα έκδοσης από τη Διοίκηση πρωτοκόλλου διοικητικής αποβολής σύμφωνα με το άρθρο 2 του ΑΝ263/1968 και πρωτοκόλλου καθορισμού αποζημίωσης αυθαίρετης χρήσης σύμφωνα με το άρθρο 115 του ΠΔ 11-12/1929.

3.3.1.Πρωτόκολλο διοικητικής αποβολής.

Στην παράγραφο 2 του Αναγκαστικού Νόμου 263/1968 ορίζεται ότι: “1. Κατά του αυτογνώμονως επιλαμβανομένου οιοδήποτε δημοσίου κτήματος συντάσσεται παρά του αρμοδίου Οικονομικού Εφόρου Πρωτόκολλον

94. Παπαγρηγορίου Ι. Βλάσιος, Πολεοδομία, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, 2011⁴, σελ.14

95. Παπαγρηγορίου Ι. Βλάσιος, Πολεοδομία, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, 2011⁴, σελ.14

96. Παπαγρηγορίου Ι. Βλάσιος, Πολεοδομία, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, 2011⁴, σελ.15

διοικητικής αποβολής, κοινοποιούμενον προς τον καθ' ου απευθύνεται.⁹⁷ 2. Το πρωτόκολλον διοικητικής αποβολής θεωρείται ότι απεδέχθη ο καθ' ου απευθύνεται, ομολογών την επί του επιληφθέντος κτήματος κυριότητα του Δημοσίου, εάν δε ασκήση εμπροθέσμως ανακοπήν. 3. Κατά του πρωτοκόλλου διοικητικής αποβολής επιτρέπεται άσκησης ανακοπής ενώπιον του αρμοδίου Ειρηνοδίκου, εντός ανατρεπτικής προθεσμίας τριάκοντα (30) ημερών από της κοινοποιήσεως, μη παρατεινομένης. Η άσκησης ανακοπής δεν αναστέλλει την εκτέλεσιν του ως άνω Πρωτοκόλλου, αιτήσκει όμως του ανακόπτοντος, δύναται ο Πρόεδρος Πρωτοδικών, διά πράξεως αυτού, να διατάξη την αναστολήν της εκτελέσεως μέχρις εκδόσεως της επί της ανακοπής αποφάσεως.

Αντίγραφον της ανακοπής μετά κλήσεως προς συζήτησιν κοινοποιείται εις τον αρμόδιον Οικονομικόν Έφορον επί ποινή ακυρότητος της ασκηθείσης ανακοπής. Κατάθεσις παραβόλου ή εγγραφή της ασκουμένης ανακοπής εις το βιβλίον διεκδικήσεων δεν απαιτείται. Το βάρος της αποδείξεως υπέχει ο ανακόπτων, μετά των προσαγομένων δε αποδεικτικών μέσων συνεκτιμώνται και τα υπό του αρμοδίου Οικονομικού Εφόρου διατιθέμενα στοιχεία. Κατά της αποφάσεως του Ειρηνοδίκου επιτρέπεται έφεσις ενώπιον του Προέδρου Πρωτοδικών δικάζοντος κατά την ειδικήν διαδικασίαν της Πολιτικής Δικονομίας (634 Π.Δ.) μη επιτρεπομένης της παραπομπής εις το Δικαστήριον. Η έφεσις ασκείται, κατά τας κοινάς διατάξεις, εντός ανατρεπτικής προθεσμίας τριάκοντα (30) ημερών, εφαρμοζομένων αναλόγως και των διατάξεων των εδαφίων β' και δ' της παρούσης παραγράφου. Κατά της αποφάσεως του Προέδρου Πρωτοδικών ουδέν ένδικον μέσον χωρεί. Αι προθεσμιαί του παρόντος άρθρου δεν παρεκτείνονται λόγω αποστάσεως. Επί κλήσεως προς το Δημόσιον τηρούνται αι ειδικαί προς εμφάνισιν τούτου τασσόμεναι προθεσμιαί. Η κατά την διαδικασίαν του παρόντος άρθρου εκδιδόμενη απόφασις δεν παρακωλύει την επιδίωξιν των εκατέρωθεν δικαιωμάτων κατά την τακτικήν διαδικασίαν, των ισχυουσών διατάξεων μηδόλως θιγομένων υπό των διατάξεων του άρθρου τούτου. 4. Πρωτόκολλον διοικητικής αποβολής

97. Στο άρθρο 15 του Ν.719/1977 ορίζεται ότι: "Η αληθής έννοια της διατάξεως της παραγράφου 1 του άρθρου 2 του Α.Ν. 263/1968 είναι, ότι αυτή εφαρμόζεται ανεξαρτήτως του χρόνου ενάρξεως της κατοχής του κτήματος."

συντάσσεται παρά του Οικονομικού Εφόρου και κατά παντός αυτογνωμόνως επιλαμβανομένου οιουδήποτε κτήματος ανήκοντος εις την δημοσίαν περιουσίαν του Κράτους (κοινοχρήστων χώρων αιγιαλού, παραλίας, οδών κλπ.).

Από τις ανωτέρω διατάξεις προκύπτει σε συνδυασμό με τις διατάξεις του άρθρου 15 του ν. 719/1977 ότι, προκειμένου να εκδοθεί πρωτόκολλο διοικητικής αποβολής πρέπει να συντρέχουν οι εξής προϋποθέσεις: α) να πρόκειται για δημόσιο κτήμα δηλαδή για κτήμα που ανήκει στην δημόσια ή ιδιωτική περιουσία του κράτους, β) το κτήμα αυτό να τελεί αναμφισβήτητα υπό την κατοχή του Δημοσίου γ) να έλαβε χώρα αυθαίρετη κατάληψη σε αυτό με σκοπό κτήσεως δικαιωμάτων χωρίς τη συναίνεση του κράτους, αδιάφορα από το χρόνο που έγινε η κατάληψη αυτή.⁹⁸ Κατά συνέπεια πρωτόκολλο που εκδόθηκε χωρίς τη συνδρομή των ανωτέρω προϋποθέσεων ακυρώνεται μετά από σχετική ανακοπή του καθ'ου ή οποιουδήποτε επικαλείται έννομο συμφέρον.⁹⁹ Ως εκ τούτου συνάγεται ότι με την ανακοπή ενώπιον του Ειρηνοδικείου κατά του πρωτοκόλλου διοικητικής αποβολής δεν αναγνωρίζεται η κυριότητα ούτε ρυθμίζεται προσωρινά η νομή επί της επίδικης έκτασης αλλά ελέγχεται κατά πόσο συνέτρεχαν οι νόμιμες προϋποθέσεις για την έκδοση του πρωτοκόλλου.¹⁰⁰

Σύμφωνα με την απόφαση του Διοικητικού Εφετείου Αθηνών 556/2013¹⁰¹ το πρωτόκολλο διοικητικής αποβολής από δημόσιο κτήμα δηλαδή από κτήμα ανήκον στη δημόσια ή ιδιωτική περιουσία του Δημοσίου, “φέρει μεν τα εξωτερικά στοιχεία διοικητικής πράξης, ωστόσο κινείται σε κύκλο σχέσεων του ιδιωτικού δικαίου και δημιουργεί διαφορά, που ανήκει στη γενική, σύμφωνα με το Σύνταγμα (άρθ. 94 παρ. 3), δικαιοδοσία των πολιτικών δικαστηρίων(βλ. ΑΕΔ 85/1991)” και σκοπό έχει “να προστατεύσει, να διασφαλίσει και να αποκαταστήσει το δικαίωμα διαχείρισης του Δημοσίου στην ακίνητη περιουσία του, και, άρα, από την ένδικη αμφισβήτησή του προκαλείται ιδιωτική διαφορά

98. Ειρηνοδικείο Πλωμαρίου 5/2006, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ

99. Ειρηνοδικείο Πλωμαρίου 5/2006, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ

100. Ειρηνοδικείο Πλωμαρίου 5/2006, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ

101. Διοικητικό Εφετείο Αθηνών 556/2013, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ

(ΣτΕ 2327/2000, 1741/1997, πρβλ. ΣτΕ 529/2008)”.

Το Συμβούλιο της Επικρατείας δικάζοντας την έφεση κατά της ανωτέρω απόφασης του Διοικητικού Εφετείου έκρινε με την υπ'αριθμ.1152/2015¹⁰² απόφασή του ότι η έκδοση του εν λόγω πρωτοκόλλου ανήκει στα μέσα προστασίας του Δημοσίου “έναντι «διακατοχικών πράξεων» των ιδιωτών, δηλαδή έναντι ενεργειών των ιδιωτών που έχουν ως αιτία ή συνέπεια τη διεκδίκηση ιδίων δικαιωμάτων επί εκτάσεων που φέρονται να ανήκουν στην περιουσία του Δημοσίου. Από τον συνδυασμό δε των ανωτέρω διατάξεων συνάγεται ότι δεν αποτελεί αναγκαία προϋπόθεση έκδοσης πρωτοκόλλου η διάγνωση της βούλησης του ιδιώτη να ιδιοποιηθεί το δημόσιο κτήμα, αλλά αρκεί η διαπίστωση ότι ο ιδιώτης έχει καταλάβει δημόσιο κτήμα. Τούτου έπεται ότι, για τον χαρακτηρισμό των διαφορών που γεννώνται από τη δικαστική αμφισβήτηση της νομιμότητας των πρωτοκόλλων διοικητικής αποβολής ως ιδιωτικών ή διοικητικών, κρίσιμη είναι, καταρχήν, η έννοια της κυριότητας του Δημοσίου και όχι του ιδιώτη, υπό το πρίσμα δε αυτό οι εν λόγω διαφορές είναι ιδιωτικού δικαίου, υπαγόμενες στη δικαιοδοσία των πολιτικών δικαστηρίων (πρβλ. ΣτΕ 3776/2012 Ολομ.). Κριτήριο, επομένως, στην περίπτωση αυτή για τον καθορισμό της δικαιοδοσίας είναι αποκλειστικά η φύση και η λειτουργία της προσβαλλόμενης διοικητικής πράξης ως μέσου προστασίας της κυριότητας του Δημοσίου. Ευχερώς δε συνάγεται ότι, υπό την εκδοχή αυτή, είναι αδιάφορο εάν ο αιτούμενος δικαστική προστασία αξιώνει ίδια εμπράγματα δικαιώματα ή εάν πλήσσει απλώς την εξ αντικειμένου νομιμότητα της πράξης (όπως τρίτοι που ωφελούνται από τη δραστηριότητα που ασκεί ο ιδιώτης που ενεργεί διακατοχικές πράξεις), εφόσον πάντοτε αντικείμενο της δίκης είναι η διαχείριση της περιουσίας του Δημοσίου. Στην έννοια δε της περιουσίας εντάσσεται και η δημόσια κτήση, δηλαδή τα κοινόχρηστα πράγματα. Εξάλλου, δικαστική προσβολή πρωτοκόλλου διοικητικής αποβολής που εκδίδεται κατά τις διατάξεις περί δημοσίων κτημάτων, και μάλιστα είτε πρόκειται για ιδιωτική έκταση είτε για δημόσια κτήση, προκαλεί ιδιωτικού δικαίου διαφορά μόνο όταν ο αιτούμενος δικαστικής προστασίας αντιτάσσει ίδιο ιδιοκτησιακό δικαίωμα επί του δημοσίου κτήματος, από το οποίο και αποβάλλεται, με συνέπεια αντικείμενο της διαφοράς να είναι η ύπαρξη εμπραγμάτων δικαιωμάτων, δηλαδή

102. Συμβούλιο της Επικρατείας 1152/2015, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ

δικαιωμάτων ιδιωτικού δικαίου, επί των κτημάτων αυτών. Αντιθέτως, όταν η αμφισβήτηση αφορά στην εξ αντικειμένου νομιμότητα του πρωτοκόλλου διοικητικής αποβολής, χωρίς όμως ο ιδιώτης να επικαλείται ίδια εμπράγματα δικαιώματα επί της έκτασης, από την οποία και αποβάλλεται, τότε το πρωτόκολλο συνιστά πράξη δημόσιας εξουσίας, η δε σχετική διαφορά είναι διοικητική. Τούτο ισχύει, πολλώ δε μάλλον, όταν ο ιδιώτης επικαλείται δημοσίου δικαίου δικαιώματα που πλήσσονται από το πρωτόκολλο. Επιπλέον, οι πράξεις διαχείρισης κοινοχρήστων χώρων, όπως είναι ο αιγιαλός και η χερσαία ζώνη λιμένα, δεν είναι πράξεις διαχείρισης της ιδιωτικής περιουσίας του Δημοσίου αλλά διοικητικές πράξεις που εκδίδονται κατ' ενάσκηση δημόσιας εξουσίας.”¹⁰³

Ωστόσο η κρίση αυτή του ΣτΕ δεν λαμβάνει υπόψη ότι κατά την εκδίκαση ανακοπής κατά του πρωτοκόλλου διοικητικής αποβολής ελέγχεται κατά πόσο συνέτρεχαν οι προϋποθέσεις έκδοσης του και τυχόν ζητήματα αμφισβήτησης της κυριότητας της έκτασης κρίνονται μετά από την άσκηση σχετικής αγωγής.

Η ανακοπή κατά του πρωτοκόλλου διοικητικής αποβολής ασκείται εντός προθεσμίας τριάντα ημερών από τη κοινοποίηση του στον καθ' ου το πρωτόκολλο ενώπιον του αρμόδιου Ειρηνοδικείου. Κατά της απόφασης του Ειρηνοδικείου είναι επιτρεπτή η άσκηση έφεσης ενώπιον του Μονομελούς Πρωτοδικείου αλλά δεν προβλέπεται η δυνατότητα για άσκηση αναίρεσης κατά της εκδοθείσας υπ' αυτού απόφασης.¹⁰⁴

Σύμφωνα με την υπ' αριθμ.157/2000¹⁰⁵ γνωμοδότηση του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους πριν από την έκδοση πρωτοκόλλου διοικητικής αποβολής η Διοίκηση οφείλει κατ' άρθρο 6 του Ν2690/1999 να καλεί σε προηγούμενη ακρόαση τον ενδιαφερόμενο καθώς η έκδοση του ανωτέρω πρωτοκόλλου συνιστά εκτελεστή διοικητική πράξη ενώ μετά την ακρόαση του διοικούμενου και αφού αξιολογήσει τα στοιχεία που αυτός προσκομίσει ενώπιον της, η Διοίκηση οφείλει άμεσα να λάβει μέτρα.

103. ΣτΕ 1152/2015, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ

104. ΑΠ1387/2013, ΑΠ 1094/2008, ΑΠ 269/2004 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ

105. www.nsk.gr

3.3.2. Πρωτόκολλο καθορισμού αποζημίωσης αυθαίρετης χρήσης.

Στο άρθρο 115 του ΠΔ 11-12/1929 Περί Διοικήσεως Δημοσίων Κτημάτων ορίζεται ότι: «Εις βάρος των οπωσδήποτε άνευ συμβατικής σχέσεως καρπουμένων ή ποιουμένων χρήσιν δημοσίων κτημάτων ή τοιούτων ών την νομήν ή την χρήσιν έχει διά συμβάσεως οιασδήποτε το Δημόσιον ή η Δ.Δ.Κ. βεβαιούται αποζημίωσις δι'ό χρονικόν διάστημα εποιήσοντος χρήσιν.». Προκειμένου να επιβληθεί με πρωτόκολλο η παραπάνω αποζημίωση πρέπει να συντρέχουν οι εξής προϋποθέσεις: α) η κυριότητα του Δημοσίου επί των κτημάτων, ή η νομή ή η χρήση αυτών με σύμβαση από το Δημόσιο και β) η αυθαίρετη χρήση ή κατά οιονδήποτε τρόπο κάρπωση εκ μέρους του καθ' ου το πρωτόκολλο χωρίς καμιά συμβατική ή άλλου είδους σχέση (ΑΠ 585/2008, ΑΠ 2131/2007, ΑΠ 1502/2003). Η αποζημίωση που καθορίζεται με το πρωτόκολλο συνίσταται στην ωφέλεια που ο αντίδικος του Δημοσίου αδικαιολογήτως απεκόμισε ήτοι ό,τι θα κατέβαλε οποιοσδήποτε τρίτος στο δημόσιο ως αντάλλαγμα αν με έγκυρη σύμβαση χρησιμοποιούσε το αυθαίρετως χρησιμοποιούμενο δημόσιο κτήμα. Ωστόσο κατ'άρθρο 2 παράγραφος 1 του Ν388/1943 δεν μπορεί να επιβληθεί αποζημίωση για χρονικό διάστημα που υπερβαίνει την πενταετία από τότε που έλαβε χώρα η αυθαίρετη κατάληψη.¹⁰⁶

Κατά την έκδοση του εν λόγω πρωτοκόλλου δεν λαμβάνεται υπόψη η αρχή της προηγούμενης ακρόασης σύμφωνα μάλιστα και με την υπ'αριθμ.157/2000 γνωμοδότηση του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους. Και τούτο διότι με το άρθρο 20 παρ. 2 του Συντάγματος καθιερώνεται το δικαίωμα της προηγούμενης ακρόασης στη διοικητική διαδικασία, περί του οποίου όρισε ειδικότερα το άρθρο 6 του Ν 2690/1999, και συνίσταται στη δυνατότητα του διοικουμένου, πριν από την έκδοση δυσμενούς γι' αυτόν ατομικής διοικητικής πράξεως, να εκφράσει τις απόψεις του, αφού κληθεί για αυτό από τη Διοίκηση. Με τη νομολογία του Συμβουλίου της Επικρατείας έχει οριοθετηθεί το πεδίο εφαρμογής της γενικής διάταξης του άρθρου 20 παράγραφος 2 του Συντάγματος. Έτσι, η προηγούμενη

106. Μονομελές Πρωτοδικείο Ρόδου 2219/2010, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ

ακρόαση του διοικούμενου περιορίζεται στις εκτελεστές διοικητικές πράξεις, δεν είναι αναγκαία στις κανονιστικές πράξεις της Διοίκησης, ούτε όταν το δυσμενές μέτρο της Διοίκησης λαμβάνεται για αντικειμενικούς λόγους που δεν εξαρτώνται από υπαιτιότητα του διοικούμενου και δεν μεσολαβεί στάδιο που υπόκειται στη διακριτική της ευχέρεια.¹⁰⁷ Αν ωστόσο εκδοθεί πράξη χωρίς να τηρηθούν όσα ορίζει ο νόμος περί προηγούμενης ακρόασης η διοικητική διαδικασία μπορεί να επαναληφθεί από τη Διοίκηση με σκοπό να τηρηθεί η αρχή της προηγούμενης ακρόασης αλλά στην εκδοθείσα κλήση απαιτείται να αναφέρεται ότι η υπόθεση επανεξετάζεται και ότι από τη διαδικασία αυτή θα εκδοθεί πράξη εμπεριέχουσα ανάκληση της αρχής και εκ νέου ρύθμιση της υπόθεσης.¹⁰⁸

Σκοπός της αρχής είναι αφενός να εκθέσει ο διοικούμενος τις απόψεις του, τους ισχυρισμούς του επί του θέματος προτείνοντας και τυχόν λύσεις πριν προβεί η Διοίκηση σε λήψη μέτρων εναντίον του και αφετέρου να ενημερωθεί πλήρως η Διοίκηση επί του θέματος και κατ'επέκταση να λειτουργήσει πιο αποτελεσματικά.¹⁰⁹

Ωστόσο κατά την έκδοση του πρωτοκόλλου καθορισμού αποζημίωσης αυθαίρετης χρήσης πρέπει να λαμβάνεται υπόψη η αρχή της αναλογικότητας.

Στο άρθρο 25 παρ. 1 εδ. τέταρτο του Συντάγματος, ορίζεται ότι οι κάθε είδους περιορισμοί που μπορεί να επιβληθούν στα δικαιώματα του ανθρώπου ως ατόμου και ως μέλους του κοινωνικού συνόλου «πρέπει να προβλέπονται είτε απευθείας από το Σύνταγμα είτε από το νόμο, εφόσον υπάρχει επιφύλαξη υπέρ αυτού, και να σέβονται την αρχή της αναλογικότητας». Η γενική αρχή αυτή που προκύπτει από το ανωτέρω άρθρο του Συντάγματος σε συνδυασμό με το άρθρο 5 παράγραφος 1 του Συντάγματος, «διέπει την όλη δημοσία δράση και δεσμεύει το νομοθέτη, το δικαστή και τη διοίκηση. Όλα τα μέσα ασκήσεως της κρατικής εξουσίας, ο νόμος, η δικαστική απόφαση και η διοικητική πράξη, πρέπει να πληρούν τα τρία κριτήριά της, να είναι δηλαδή α) κατάλληλα, ήτοι πρόσφορα για την πραγμάτωση του επιδιωκόμενου σκοπού, β) αναγκαία, ώστε να προκαλούν

107. Μαρκαντωνάτου-Σκαλτσά Ανδρομάχη, Η Προστασία του Διοικουμένου, Αθήνα-Κομοτηνή, 2000, σελ.77 επ.

108. Τάχος Ι.Α., Ερμηνεία Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας (2690/1999, όπως τροποποιήθηκε), Αθήνα-Θεσσαλονίκη, 2006³, σελ.348

109. Μαρκαντωνάτου-Σκαλτσά Ανδρομάχη, Η Προστασία του Διοικουμένου, Αθήνα- Κομοτηνή, 2000, σελ.75

τον ελάχιστο δυνατό περιορισμό στον ιδιώτη ή το κοινό και τέλος γ) εν στενή εννοία αναλογικά, να τελούν δηλαδή σε εσωτερική αλληλουχία με τον επιδιωκόμενο σκοπό, ώστε η αναμενομένη ωφέλεια να μην υπολείπεται της επερχομένης εξ αυτών βλάβης». ¹¹⁰

Η αρχή της αναλογικότητας προϋποθέτει ορθή συγκεκριμενοποίηση και στάθμιση των συμφερόντων και των αγαθών που είναι υπό κρίση. Η Διοίκηση μεταξύ των μέτρων που καλείται να επιλέξει προς επίτευξη των στόχων της, οφείλει να καταλήξει στο λιγότερο επαχθές για τον διοικούμενο. ¹¹¹

Η αποζημίωση ορίζεται με πρωτόκολλο, το οποίο κοινοποιείται σε αυτόν που καρπώνεται ή χρησιμοποιεί το ακίνητο. Εντός μηνός δικαιούται αυτός να ασκήσει ανακοπή ενώπιον του Μονομελούς Πρωτοδικείου της τοποθεσίας του κτήματος ¹¹² όπου το Δικαστήριο δικάζοντας κατά τη διαδικασία των ασφαλιστικών μέτρων είτε ακυρώνει ή επικυρώνει το πρωτόκολλο ή περιορίζει την αποζημίωση. Κατά της απόφασης αυτής δεν επιτρέπεται η άσκηση ένδικου μέσου. Αν όμως αμφισβητείται με την ανακοπή το δικαίωμα του Δημοσίου, η απόφαση που θα εκδοθεί δεν ασκεί επιρροή στη δίκη για το δικαίωμα, η οποία ήθελε κινηθεί ενώπιον του αρμόδιου Δικαστηρίου. ¹¹³

Η απαγόρευση άσκησης ένδικου μέσου δεν είναι αντίθετη στο Σύνταγμα καθώς σκοπό έχει να επιλυθεί η διαφορά άμεσα χωρίς χρονοτριβές, διαιώνιση ή παγίωση καταστάσεων ενώ επιπρόσθετα ο ηττηθείς μπορεί να αξιώσει τις απαιτήσεις του επί της επίδικης έκτασης ενώπιον του αρμόδιου δικαστηρίου κατά την τακτική διαδικασία χωρίς το δικαστήριο που θα εκδικάσει την υπόθεση να πρέπει να αποδεχτεί το προσωρινό δεδικασμένο της απόφασης που προέκυψε επί της ανακοπής. ¹¹⁴

Όταν η απόφαση επί ανακοπής ακυρώνει το πρωτόκολλο για λόγους σχετικούς με την κυριότητα ή τη νομή του κτήματος, ο ασκών την ανακοπή πρέπει να ασκήσει τακτική αγωγή μέσα σε προθεσμία ενενήντα ημερών από την επίδοση

110. Α.Π. 43/2005 Ολομ., Τράπεζα Νομικών Πληροφοριών ΙΣΟΚΡΑΤΗΣ

111. Μαρκαντωνάτου-Σκαλτσά Ανδρομάχη, Η Προστασία του Διοικουμένου, Αθήνα-Κομοτηνή, 2000, σελ.50

112. Άρθρο 326 παράγραφος 3 του Ν4072/2012.

113. ΑΠ 929/2014 , ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ

114. Μονομελές Πρωτοδικείο Ιωαννίνων 151/2015, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ

της αποφάσεως, διαφορετικά το πρωτόκολλο εκτελείται καθώς παραμένει σε ισχύ.¹¹⁵ Το πρωτόκολλο αποζημίωσης, εφόσον δεν ασκηθεί κατ'αυτού ανακοπή ή εφόσον επικυρωθεί ή τροποποιηθεί, αποτελεί τίτλο διοικητικής εκτέλεσης κατά το νόμο περί εισπράξεως δημοσίων εσόδων, κατά της οποίας ουδεμία ανακοπή χωρεί από τις διατάξεις του νόμου αυτού.

Το ότι ακολουθείται η διαδικασία των ασφαλιστικών μέτρων δεν συνεπάγεται την προσωρινή ρύθμιση της καταστάσεως αλλά επιλέγεται για λόγους ταχύτητας της διαδικασίας και οδηγεί σε οριστική επίλυση της διαφοράς σε σχέση με την οφειλή της αποζημίωσης και το ύψος της.¹¹⁶ Αντικείμενο δε της ανακοπής αυτής, η οποία δεν αποτελεί αίτηση ασφαλιστικών μέτρων με την έννοια του άρθρου 682 ΚΠολΔ είναι η κρίση περί της συνδρομής των νομίμων προϋποθέσεων εκδόσεως του προσβαλλόμενου πρωτοκόλλου.

Η διαφορά που γεννάται με την έκδοση του ανωτέρω πρωτοκόλλου είναι ιδιωτικού δικαίου καθώς σύμφωνα και με την υπ'αριθμ.1303/1997 απόφαση του Συμβουλίου της Επικρατείας¹¹⁷ «προκύπτει ότι η διαφορά η οποία δημιουργείται από την επιβολή της άνω αποζημιώσεως με το πρωτόκολλο του οικονομικού εφόρου, και μάλιστα ο προσδιορισμός της αποζημιώσεως αυτής κατά την κρίση αγαθού ανδρός, φέρει τα χαρακτηριστικά ιδιωτικής διαφοράς, αφού η εν λόγω αποζημίωση, που επιβάλλεται από τον οικονομικό έφορο σε βάρος εκείνου που κάνει αυθαίρετη χρήση δημοσίου κτήματος, έχει τον χαρακτήρα ανταλλάγματος για την ωφέλεια που αποκομίζει ο αυθαίρετος χρήστης, ήτοι ανταλλάγματος αναλόγου με εκείνο που οφείλεται στον εκμισθωτή ιδιωτικού ακινήτου, ως μίσθωμα, για την όμοια ωφέλεια που αποκομίζει ο μισθωτής από τη χρήση του μισθίου. Δέν παραλλάσσει δέ η μορφή αυτής της διαφοράς από το γεγονός ότι το ως άνω ανταλλάγμα της χρήσεως καθορίζεται, επί μέρους της μισθώσεως, με σύμβαση, επί δέ της αυθαίρετης χρήσεως δημοσίου κτήματος, από τον οικονομικό έφορο με πρωτόκολλο, εφόσον και στις δυο περιπτώσεις την ίδια πάντως ωφέλεια καλύπτει, ενώ τελικά και η αποζημίωση που ορίζεται με το

115. Άρθρο 326 παράγραφος 3 του Ν4072/2012.

116. Μονομελές Πρωτοδικείο Ιωαννίνων 151/2015, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ

117. Τράπεζα Νομικών Πληροφοριών ΝΟΜΟΣ

πρωτόκολλο μπορεί να καθορισθεί σε άλλο ύψος μετά από ανακοπή κατά του πρωτοκόλλου.

Εξάλλου η παράλειψη ασκήσεως ανακοπής κατά του πρωτοκόλλου υποδηλώνει, σύμφωνα με τις διατάξεις που έχουν εκτεθεί, αποδοχή του ανταλλάγματος που καθορίστηκε από τον οικονομικό έφορο για την αυθαίρετη χρήση δημοσίου κτήματος και έτσι επέχει θέση οιονεί συμβάσεως. Επομένως δικαιοδοσία προς εκδίκαση της υπό κρίση διαφοράς ως ιδιωτικής, έχουν τα πολιτικά δικαστήρια, κατά τη διάταξη του άρθρου 94 § 3 του Συντάγματος.».

Το πρωτόκολλο καθορισμού αποζημίωσης λόγω αυθαίρετης χρήσης δημοσίου κτήματος αποτελεί πράξη διαχείρισης του Δημοσίου αναφορικά με την περιουσία του σύμφωνα με τους κανόνες του ιδιωτικού δικαίου και συνεπώς δεν συνιστά ατομική διοικητική πράξη.

Πλέον ως προϋπόθεση του παραδεκτού της ανακοπής κατά πρωτοκόλλου καθορισμού αποζημίωσης αυθαίρετης χρήσης προβλέπεται δυνάμει του άρθρου 3 παράγραφος 23 περίπτωση α' του Ν. 4092/2012, επί ποινή απαραδέκτου της ανακοπής αυτής, η προκαταβολή στην αρμόδια Δ.Ο.Υ. , έως την πρώτη συζήτηση της υπόθεσης, ποσοστού 20% επί του επιβληθέντος προστίμου ή της καθοριζόμενης αποζημίωσης, το οποίο δεν μπορεί να υπερβαίνει τις τριάντα χιλιάδες ευρώ.

Σύμφωνα με το ανωτέρω άρθρο το ποσό που προκαταβάλλεται συνυπολογίζεται κατά την εκκαθάριση της απαίτησης του Ελληνικού Δημοσίου σε περίπτωση απόρριψης ή εν μέρει αποδοχής του ένδικου μέσου ή βοηθήματος, ενώ σε περίπτωση αποδοχής αυτού από το Δικαστήριο γίνεται η απόδοση του ποσού σε αυτόν που το κατέβαλλε ακόμα και αν αυτό δεν ορίζεται ρητά στην απόφαση.

3.3.3. Πρωτόκολλο κατεδάφισης αυθαίρετου κτίσματος.

Στην περίπτωση που αναγερθούν άνευ σχετικής αδείας κτίσματα ή γενικά κατασκευάσματα ο νομοθέτης έχει προβλέψει στο άρθρο 27 του Ν2971/2001 ότι: “Τα πάσης φύσεως κτίσματα και εν γένει κατασκευάσματα, τα οποία έχουν

ανεγερθεί ή θα ανεγερθούν χωρίς άδεια στον αιγιαλό ή την παραλία, μετά τον καθορισμό και τη συντέλεση των απαλλοτριώσεων των άρθρων 7 και 10 κατεδαφίζονται, ανεξάρτητα από το χρόνο ανέγερσής τους ή αν κατοικούνται ή άλλως πως χρησιμοποιούνται Εξαιρούνται κτίσματα και κατασκευάσματα που τελούν υπό την προστασία του Υπουργείου Πολιτισμού. Προς τούτο ο προϊστάμενος της αρμόδιας Κτηματικής Υπηρεσίας εκδίδει πρωτόκολλο κατεδάφισης, το οποίο κοινοποιεί, σύμφωνα με τις διατάξεις του Ν. 2717/1999 "Κώδικας Διοικητικής Δικονομίας", σε εκείνον που έχει ανεγείρει αυθαιρέτως, ο οποίος οφείλει εντός τριάντα (30) ημερών από την κοινοποίηση να κατεδαφίσει τα κτίσματα και να άρει τα πάσης φύσεως κατασκευάσματα από τον αιγιαλό ή την παραλία. 3. Αν δεν καταστεί δυνατή η εξακρίβωση της ταυτότητας αυτού που ανήγειρε το παράνομο κτίσμα ή κατασκευή, η Κτηματική Υπηρεσία δημοσιεύει σχετική πρόσκληση σε μία τοπική εφημερίδα, αν εκδίδεται στην περιοχή της αυθαίρετης κατασκευής, και σε μία ημερήσια εφημερίδα, αν εκδίδεται στην περιοχή της αυθαίρετης κατασκευής, και σε μία ημερήσια εφημερίδα της Πρωτεύουσας του Κράτους, προς οποιονδήποτε γνωρίζει εκείνο που έχει ανεγείρει, για να γνωστοποιήσει στην υπηρεσία την ταυτότητά του. Μετά την άπρακτη πάροδο τριάντα (30) ημερών από την τελευταία δημοσίευση εκδίδεται το πρωτόκολλο κατεδάφισης κατά αγνώστου. 4. Αν είναι γνωστή η ταυτότητα αυτού, που ανήγειρε το παράνομο κτίσμα ή κατασκευή, αλλά είναι άγνωστη η διεύθυνση κατοικίας ή διαμονής του ή είναι κάτοικος αλλοδαπής, το παραπάνω πρωτόκολλο κοινοποιείται σε αυτόν ως άγνωστης διαμονής σύμφωνα με την παράγραφο 2 του άρθρου 84 του Ν.Δ. 356/1974 "Περί Κώδικος εισπράξεως δημοσίων εσόδων". 5. Και στις τρεις περιπτώσεις των παραγράφων 2, 3 και 4 του παρόντος άρθρου το πρωτόκολλο κατεδάφισης τοιχοκολλάται στο υπό κατεδάφιση κτίσμα ή κατασκευή και στο κατάστημα του δήμου ή της κοινότητας, στην περιοχή του οποίου αυτό βρίσκεται. Για την τοιχοκόλληση συντάσσεται έκθεση από το δημόσιο, δημοτικό ή κοινοτικό υπάλληλο που την ενήργησε, η οποία αποστέλλεται στην Κτηματική Υπηρεσία. Η κατεδάφιση γίνεται μετά την παρέλευση δεκαπέντε (15) ημερών από την κοινοποίηση του πρωτοκόλλου και την τοιχοκόλλησή του. 6. Η κατεδάφιση ενεργείται με ευθύνη του Γενικού Γραμματέα της οικείας Περιφέρειας και σε περίπτωση αδυναμίας με τεχνική

υποστήριξη που διατίθεται από την Τεχνική Υπηρεσία της αρμόδιας Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης, ύστερα από αίτημα του Γενικού Γραμματέα της Περιφέρειας. Η κατεδάφιση γίνεται σύμφωνα με τις πολεοδομικές διατάξεις, κατόπιν πρότασης του προϊσταμένου της Κτηματικής Υπηρεσίας. Η δαπάνη κατεδάφισης βαρύνει αυτόν που έχει ανεγείρει αυθαιρέτως και εισπράττεται ως δημόσιο έσοδο κατά τις διατάξεις περί εισπράξεως δημοσίων εσόδων. 7. Τα χωρίς άδεια ή καθ' υπέρβαση της άδειας έργα και εν γένει κατασκευές μέσα στη θάλασσα αίρονται και απομακρύνονται ανεξάρτητα από τον τρόπο χρησιμοποίησής τους. Εξαιρούνται κτίσματα και κατασκευάσματα που τελούν υπό την προστασία του Υπουργείου Πολιτισμού. Προς τούτο η Κτηματική Υπηρεσία, μετά από πρόταση της αρμόδιας Λιμενικής Αρχής, συντάσσει πρωτόκολλο κατεδάφισης, άρσης και απομάκρυνσης των ανωτέρω έργων ή κατασκευών. Για το πρωτόκολλο αυτό και την εκτέλεσή του εφαρμόζονται ανάλογα οι παράγραφοι 2 έως και 6 του παρόντος άρθρου. Η τοιχοκόλληση του πρωτοκόλλου γίνεται μόνο στο αρμόδιο Λιμεναρχείο. Αν από τα πιο πάνω έργα ή κατασκευές μέσα στη θάλασσα δημιουργείται, κατά την περί τούτου κρίση της αρμόδιας Λιμενικής Αρχής, κίνδυνος για την ασφαλή διεξαγωγή της ναυσιπλοΐας η προθεσμία της παραγράφου 5 για την εκτέλεση του πρωτοκόλλου περιορίζεται σε επτά (7) ημέρες. Με κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομικών, Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημόσιων Εργων και Εμπορικής Ναυτιλίας καθορίζονται ο τρόπος κατεδάφισης και κάθε άλλη λεπτομέρεια για την εφαρμογή του άρθρου αυτού. Με την απόφαση αυτή μπορεί να προβλεφθεί η εκτέλεση του πρωτοκόλλου από υπηρεσία του Δημοσίου ή του οικείου φορέα διοίκησης και εκμετάλλευσης λιμένα, ως και η ανάθεση της υλοποίησής της σε ιδιωτικό φορέα. 8. Αίτηση προσωρινής ρύθμισης της νομής ή κατοχής ή αίτηση αναστολής εκτέλεσης της κατεδάφισης, άρσης ή απομάκρυνσης ενώπιον οποιουδήποτε Διοικητικού ή Πολιτικού Δικαστηρίου ή άλλης Αρχής δεν επιτρέπεται.¹¹⁸ 9. Για έργα που αναφέρονται στην παράγραφο 1 του άρθρου 14 και έχουν γίνει πριν από την ισχύ του παρόντος νόμου στον αιγιαλό, την παραλία ή τη θάλασσα, χωρίς άδεια ή με υπέρβαση αυτής, είναι δυνατόν μετά από αιτιολογημένη κρίση της Διοίκησης, να εκδοθεί γι' αυτά η σχετική άδεια κατά τη

118. Η εν λόγω διάταξη έχει κριθεί ως αντισυνταγματική, σχετικές αποφάσεις ενδεικτικά οι υπ'αριθμ.1059/2007, 292/2004, 590/2010 του ΣτΕ.

διαδικασία του άρθρου 14 του παρόντος νόμου, εφόσον δεν παραβιάζονται οι ισχύουσες σχετικές διατάξεις, εφόσον συντρέχουν οι νόμιμες προϋποθέσεις έκδοσης της άδειας αυτής και υποβληθεί προς τούτο αίτηση στην αρμόδια Κτηματική Υπηρεσία εντός αποκλειστικής προθεσμίας τριών (3) μηνών από την ισχύ του παρόντος νόμου. Η αίτηση αυτή συνοδεύεται από τεχνική περιγραφή του έργου, τοπογραφικό διάγραμμα 1:500, φωτογραφίες και χάρτη της ευρύτερης περιοχής με την ακριβή θέση του έργου. Εντός περαιτέρω αποκλειστικής προθεσμίας ενός έτους απαιτείται, για την έκδοση απόφασης του Υπουργού Οικονομικών επί της πιο πάνω αίτησης, η υποβολή των δικαιολογητικών, που προβλέπονται από το άρθρο 14. Για τη νομιμοποίηση των πιο πάνω έργων καταβάλλεται προηγουμένως η αποζημίωση για την αυθαίρετη χρήση του αιγιαλού ή παραλίας σύμφωνα με τις κείμενες διατάξεις. 10. Προκειμένου για έργα που αναφέρονται στην παράγραφο 1 του άρθρου 14 τα οποία έχουν κατασκευαστεί στον αιγιαλό, την παραλία ή τη θάλασσα μέχρι την ισχύ του παρόντος νόμου από το Δημόσιο, Ν.Π.Δ.Δ. και Ο.Τ.Α., η κατά την προηγούμενη παράγραφο αίτηση έκδοσης της σχετικής άδειας μπορεί να υποβληθεί μέσα σε δύο (2) έτη από την έναρξη ισχύος αυτού του νόμου.¹¹⁹

Με την κοινή υπουργική Απόφαση των Υπουργών Οικονομίας και Οικονομικών, Περιβάλλοντος Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων και Εμπορικής Ναυτιλίας με αριθμό 109//2005 (ΥΑ 1090652/6799/Β0010 ΦΕΚ Β 1393 2005) “Πρωτόκολλα κατεδάφισης κτισμάτων, κατασκευών & έργων, σε αιγιαλό, παραλία και θαλάσσιο χώρο” καθορίζεται η διαδικασία έκδοσης και το περιεχόμενο των πρωτοκόλλων κατεδάφισης που προβλέπονται από τις διατάξεις του άρθρου 27 του ν. 2971/2001.

Πριν την έκδοση του ανωτέρω πρωτοκόλλου πρέπει να έχει τηρηθεί η διαδικασία της προηγούμενης ακρόασης του διοικούμενου κατ'άρθρο 6 του Ν2690/1999 όπως αναφέρεται σχετικά και στην υπ'αριθμ.157/2000 Γνωμοδότηση του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους.

Ωστόσο σύμφωνα με τον Α.Παπαθανασόπουλο επειδή το πρωτόκολλο εκδίδεται

119. Σύμφωνα με την παρ.16 άρθρ.46 Ν.3220/2004, ΦΕΚ Α 15/28.1.2004, ορίζεται ότι: "16. Η προθεσμία που ορίζεται στις παραγράφους 9 και 10 του άρθρου 27 του ν. 2971/2001 (ΦΕΚ 285 Α) παρατείνεται μέχρι 31.12.2004".

κατά δεσμία αρμοδιότητα της Διοίκησης και βασίζεται σε αντικειμενικά γεγονότα ανεξάρτητα από την συμπεριφορά του φυσικού ή νομικού προσώπου κατά του οποίου εκδίδεται δεν απαιτείται η προηγούμενη ακρόαση κατ'άρθρο 6 του 2690/1999 ενώ λόγω του χαρακτήρα του ως πραγματοπαγούς (in rem) δεν λαμβάνεται υπόψη για την έκδοσή του η ύπαρξη ή μη υπαιτιότητας του καθ'ού το πρωτόκολλο ενώ δύναται να εκδοθεί και πρωτόκολλο κατ'αγνώστου προσώπου.¹²⁰

Σκοπός του ανωτέρω άρθρου του οποίου οι διατάξεις είναι ειδικές σε συνάρτηση με τις γενικές διατάξεις που αφορούν τις αυθαίρετες κατασκευές και ερμηνεύονται σύμφωνα και με το άρθρο 24 του Συντάγματος, είναι η περιφρούρηση του κοινόχρηστου χώρου του αιγιαλού και η παραχρήμα επαναφορά του παράκτιου οικοσυστήματος στην προτέρα κατάστασή του.¹²¹ Ωστόσο η παράγραφος 8 του άρθρου 27 του Ν2971/2001 η οποία δεν επιτρέπει την κατάθεση αίτησης προσωρινής ρύθμισης της νομής ή κατοχής ή αίτησης αναστολής εκτέλεσης της κατεδάφισης, άρσης ή απομάκρυνσης ενώπιον οποιασδήποτε Αρχής κρίθηκε αντισυνταγματική καθώς αντιβαίνει στο άρθρο 20 παράγραφος 1 του Συντάγματος που κατοχυρώνει το αναφαίρετο δικαίωμα του καθενός για παροχή δικαστικής προστασίας.¹²²

Όμως δεν επιτρέπεται να ανασταλεί η εκτέλεση πράξεων με τις οποίες διατάσσεται να κατεδαφιστούν αυθαίρετα κτίσματα επί του αιγιαλού καθώς υφίστανται λόγοι δημοσίου συμφέροντος, ήτοι η ανεμπόδιστη και ελεύθερη χρήση του αιγιαλού από το κοινό εξαιρουμένων των περιπτώσεων όπου λαμβάνουν χώρα ειδικές περιστάσεις που αιτιολογούν την αναστολή.¹²³

Η αναστολή εκτέλεσης πρωτοκόλλου κατεδάφισης αυθαίρετου κτίσματος δυνάμει του άρθρου 5 του Ν2479/1997 και του άρθρου 1 παράγραφος 1 του Ν702/1977,όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 49 παράγραφος 3 του Ν3659/2008

120. Παπαθανασόπουλος Αθανάσιος, Δίκαιο του Παράκτιου Χώρου, Αιγιαλός, Παραλία, Λιμένες, Όχθες, 2015, σελ.125 επ.

121. Παπαθανασόπουλος Αθανάσιος, Δίκαιο του Παράκτιου Χώρου, Αιγιαλός, Παραλία, Λιμένες, Όχθες, 2015, σελ.124

122. Παπαθανασόπουλος Αθανάσιος, Δίκαιο του Παράκτιου Χώρου, Αιγιαλός, Παραλία, Λιμένες, Όχθες, 2015, σελ.124 επ.

123. ΣτΕ (Αναστ) 213/2005, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ

διατάσσεται από το Τριμελές Διοικητικό Εφετείο ωστόσο αν εσφαλμένα εισαχθεί ενώπιον της Επιτροπής Αναστολών του Συμβουλίου της Επικρατείας το ανώτατο δικαστήριο έχει την ευχέρεια δυνάμει του άρθρου 34 παράγραφος 1 του Ν1968/1991 να κρατήσει την υπόθεση και να την δικάσει.¹²⁴

Σύμφωνα με την υπ'αριθμ.102/2015 απόφαση του Συμβουλίου της Επικρατείας «στο άρθρο 29 παρ.1 του ίδιου νόμου ορίζονται τα εξής: «1. Όποιος χωρίς άδεια ή με υπέρβαση αυτής ή με άδεια που εκδίδεται κατά παράβαση του νόμου αυτού επιφέρει στον αιγιαλό, την παραλία, τη θάλασσα, τον πυθμένα, τη Ζώνη λιμένα, τη μεγάλη λίμνη, πλεύσιμο ποταμό, όχθη ή παρόχθια ζώνη μεγάλης λίμνης ή πλεύσιμου ποταμού οποιαδήποτε μεταβολή με την κατασκευή, τροποποίηση ή καταστροφή έργων ή του εδάφους ή του πυθμένα με τη λήψη χώματος, λίθων ή άμμου ή με οποιονδήποτε άλλον τρόπο, ανεξάρτητα αν με τον τρόπο αυτόν επήλθε ζημιά σε οποιονδήποτε, τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον ενός έτους και με τα πρόστιμα που επιβάλλονται διοικητικά σύμφωνα με την παράγραφο 23 του άρθρου 3 του Ν.2242/1994, που εφαρμόζεται κατά τα λοιπά. Τα πρόστιμα του προηγούμενου εδαφίου επιβάλλονται, όσον αφορά τις όχθες μεγάλων λιμνών και πλεύσιμων ποταμών, από την αρμόδια κατά τόπο Κτηματική Υπηρεσία». Εξάλλου, στην παρ.23 του άρθρου 3 του ν.2242/1994, όπως ίσχυε κατά το χρόνο έκδοσης της προσβαλλόμενης πράξης επιβολής προστίμου, δηλαδή μετά την τροποποίησή της από την διάταξη της παρ. 4 του άρθρου 27 του ν.2831/2000, ορίζεται ότι «Στους παραβάτες της παραγράφου 2 του άρθρου 24 του ν.2344/1940 "περί αιγιαλού και παραλίας" (ΦΕΚ 154 Α), όπως τροποποιήθηκε με την παράγραφο 3 του άρθρου 1 του α.ν. 263/1988, ανεξαρτήτως των συντρεχουσών ποινικών ευθύνων, επιβάλλεται από την οικεία Λιμενική Αρχή πρόστιμο ύψους τουλάχιστον πεντακοσίων χιλιάδων (500.000) δραχμών και μέχρι δέκα εκατομμύρια (10.000.000) δραχμές κατά τη διαδικασία του άρθρου 157 του ν.δ/τος 187/1973. Σε σοβαρές περιπτώσεις παράνομων προσχώσεων και αλλοιώσεων του αιγιαλού και της παραλίας ο Υπουργός Εμπορικής Ναυτιλίας επιβάλλει πρόστιμο ύψους μέχρι εκατό εκατομμυρίων (100.000.000) δραχμών,

124. Παπαθανασόπουλος Αθανάσιος, Δίκαιο του Παράκτιου Χώρου, Αιγιαλός, Παραλία, Λιμένες, Όχθες, 2015, σελ.125

ύστερα από πρόταση της οικείας Λιμενικής Αρχής. Σε περιπτώσεις που εκ των παράνομων προσχώσεων προκαλείται ευρείας εκτάσεως οικολογική καταστροφή, λόγω τοξικότητας των υλικών της προσχώσεως, το παραπάνω πρόστιμο δύναται να ανέλθει μέχρι του ποσού των διακοσίων εκατομμυρίων (200.000.000) δραχμών. Τα παραπάνω πρόστιμα περιέρχονται στο Ε.Τ.Ε.Ρ.Π.Σ. και τηρούνται στον ειδικό λογαριασμό αυτού Γαλάζιο Ταμείο. Η αποκατάσταση της γενόμενης μεταβολής του φυσικού περιβάλλοντος υπό του υπαιτίου συνιστά ελαφρυντική περίπτωση. Η άσκηση προσφυγής κατά της αποφάσεως επιβολής προστίμου δεν αναστέλλει την καταβολή αυτού. Ο υπαίτιος αλλοιώσεως του αιγιαλού και της παραλίας, κατά τα ανωτέρω, υποχρεούται σε άμεση αποκατάσταση αυτών στην προτέρα κατάσταση».

4. Επειδή, κατά την έννοια των παραπάνω διατάξεων, αυθαίρετα κτίσματα που ανεγείρονται εν μέρει ή εξ ολοκλήρου μέσα στον αιγιαλό ή στη θάλασσα κατεδαφίζονται υποχρεωτικά. Οι διατάξεις αυτές, ειδικές σε σχέση με τις γενικές διατάξεις περί αυθαιρέτων κατασκευών, αποσκοπούν στην άμεση και αποτελεσματική προστασία του αιγιαλού και του θαλάσσιου χώρου και επιβάλλουν την αποκατάσταση της μορφής τους, η οποία έχει αλλοιωθεί με την χωρίς άδεια ανέγερση πάσης φύσεως τεχνικού έργου, κτίσματος ή κατασκευάσματος. Η εκτέλεση, εξ άλλου, τεχνικών έργων στον αιγιαλό ή την παραλία επιτρέπεται μόνον εφόσον τηρηθεί η διαδικασία του άρθρου 12 ή του άρθρου 14 του Ν. 2971/2001, ανάλογα με τη φύση του έργου, και με την προϋπόθεση ότι θα τηρηθούν οι όροι προστασίας της ακτής, που αποτελεί ουσιώδες στοιχείο του φυσικού περιβάλλοντος. Εάν η διαδικασία αυτή δεν τηρηθεί, τα κτίσματα που έχουν ανεγερθεί στον αιγιαλό ή στη θάλασσα είναι αυθαίρετα και κατεδαφιστέα. Επομένως, τέτοια έργα είναι κατεδαφιστέα εάν κατασκευασθούν είτε χωρίς προηγούμενη άδεια των αρμόδιων αρχών κατά τη νομοθεσία περί αιγιαλού (πρβλ. ΣτΕ 4963/2012, 468/2009, 4591/2005, 3461/2004) είτε χωρίς οικοδομική άδεια, εάν η έκδοσή της είναι επιβεβλημένη από την πολεοδομική νομοθεσία (πρβλ. ΣτΕ 1529/2008, 2183/2005). Εξάλλου, κατά την έννοια των παραπάνω διατάξεων, το μέτρο της κατεδάφισης κτισμάτων που έχουν αναγερθεί χωρίς την προβλεπόμενη από τη νομοθεσία περί αιγιαλού

διοικητική άδεια λαμβάνεται οποτεδήποτε και αν έχει λάβει χώρα η ανέγερσή τους (πρβλ. ΣτΕ 2686/2007, 3793/2004), ακόμη, δηλαδή, και πριν την οριοθέτηση του αιγιαλού με διοικητική πράξη, αφού ο αιγιαλός δεν δημιουργείται με σχετική πράξη της Πολιτείας, αλλά προκύπτει από φυσικά φαινόμενα, δηλαδή τις μεγαλύτερες αλλά συνήθεις αναβάσεις των κυμάτων, η δε προβλεπόμενη στο νόμο σχετική διαδικασία δεν αποσκοπεί παρά στη διαπίστωση του πραγματικού αυτού γεγονότος (πρβλ. ΣτΕ 50/2010, 3483/2003, 378/2002 κ.ά.). Περαιτέρω, το εκδιδόμενο κατ' εφαρμογή των προαναφερομένων διατάξεων πρωτόκολλο κατεδάφισης αυθαιρέτων κτισμάτων και κατασκευασμάτων στον αιγιαλό ή την παραλία ή άρσης και απομάκρυνσης τέτοιων κατασκευών από τη θάλασσα αποτελεί πράξη πραγματοπαγή (πρβλ. Σ.τ.Ε 4591/2005, 571/1999, 374/1999) και, συνεπώς, το κύρος του δεν επηρεάζεται, κατ' αρχήν, από τη μνηία ως ανεγείραντος τις κατασκευές αυτές, προσώπου, το οποίο δεν έχει πράγματι προβεί στην ανέγερση ή την τοποθέτησή τους. Παραταύτα, όπως έχει κριθεί (ΣτΕ 4319/2013 7μ., 3893/2010 7μ.), εφόσον από τα στοιχεία του φακέλου δεν προκύπτει ότι κάποιος σχετίζεται καθ' οιονδήποτε τρόπο με τις αυθαίρετες κατασκευές, σε περίπτωση άσκησης εκ μέρους του αιτήσεως ακυρώσεως κατά του σχετικού πρωτοκόλλου το δικαστήριο προβαίνει στην ακύρωσή του, μόνον, όμως, κατά το μέρος που αυτό περιέχει ονομαστική αναφορά του ανωτέρω αιτούντος και απορρίπτει ως προβαλλομένους άνευ εννόμου συμφέροντος τυχόν άλλους λόγους ακυρώσεως, αναφερομένους στην κατά τα λοιπά νομιμότητα του πρωτοκόλλου.

5. Επειδή, περαιτέρω, η επιβολή από την οικεία λιμενική αρχή της διοικητικής κύρωσης του προστίμου στους παραβάτες του ν. 2971/2001, κατ' εφαρμογή της παραγράφου 23 του άρθρου 3 του ν. 2242/1994, επιτρέπεται, κατά την έννοια της τελευταίας αυτής διάταξης, για παραβάσεις πλέον και του ν.2971/2001 και όχι μόνο του α.ν. 2344/1940, συντελεσθείσες μετά την έναρξη ισχύος του ν. 2242/1994, ο οποίος δημοσιευθείς στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως στις 3.10.1994 άρχισε να ισχύει, δυνάμει του άρθρου 8 αυτού, από την ημερομηνία εκείνη, όχι δε για παραβάσεις συντελεσθείσες σε προγενέστερο χρόνο (βλ. ΣτΕ 3626/2004), καθόσον το ανωτέρω πρόστιμο δεν χαρακτηρίζεται ούτε

οργανώνεται από το νόμο, ιδίως σε σχέση προς τον τρόπο επιμέτρησής του, ως διοικητική κύρωση για διατήρηση αυθαιρέτων κατασκευών και επεμβάσεων, οποτεδήποτε συντελεσθεισών εντός αιγιαλού ή παραλίας, ως κύρωση, δηλαδή, που επιβάλλεται για την μη κατεδάφιση, άρση ή απομάκρυνση των αυθαιρέτων κατασκευών και επεμβάσεων, ανεξαρτήτως του χρόνου συντέλεσής τους (πρβλ. ΣτΕ 3711/2013, 5373/2012, 880/2010). Ενόψει δε του παραπάνω πραγματοπαγούς χαρακτήρα του πρωτοκόλλου κατεδάφισης αυθαιρέτου στον αιγιαλό ορθώς καταλογίζεται και το δυνάμει της διάταξης της παρ. 23 του άρθρου 3 του ν. 2242/1994 διοικητικό πρόστιμο σε εκείνον στον οποίον πλέον ανήκει η αυθαίρετη κατασκευή δεδομένου ότι δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι αποτελεί πρόσωπο, φυσικό ή νομικό, το οποίο, σύμφωνα με τα αναφερόμενα στην προηγούμενη σκέψη, δεν έχει οιαδήποτε σχέση με την κατασκευή αυτή.”¹²⁵

3.3.4. Ποινική δίωξη κατ'άρθρο 29 Ν2971/2001.

Στο άρθρο 29 του Ν2971/2001 ορίζεται ότι: “1. Όποιος χωρίς άδεια ή με υπέρβαση αυτής ή με άδεια που εκδίδεται κατά παράβαση του νόμου αυτού επιφέρει στον αιγιαλό, την παραλία, τη θάλασσα, τον πυθμένα, τη Ζώνη λιμένα, τη μεγάλη λίμνη, πλεύσιμο ποταμό, όχθη ή παρόχθια ζώνη μεγάλης λίμνης ή πλεύσιμου ποταμού οποιαδήποτε μεταβολή με την κατασκευή, τροποποίηση ή καταστροφή έργων ή του εδάφους ή του πυθμένα με τη λήψη χώματος, λίθων ή άμμου ή με οποιονδήποτε άλλον τρόπο, ανεξάρτητα αν με τον τρόπο αυτόν επήλθε ζημιά σε οποιονδήποτε, τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον ενός έτους και με τα πρόστιμα που επιβάλλονται διοικητικά σύμφωνα με την παράγραφο 23 του άρθρου 3 του Ν. 2242/1994, που εφαρμόζεται κατά τα λοιπά. Τα πρόστιμα του προηγούμενου εδαφίου επιβάλλονται, όσον αφορά τις όχθες μεγάλων λιμνών και πλεύσιμων ποταμών, από την αρμόδια κατά τόπο Κτηματική Υπηρεσία.” ενώ μετά τη δημοσίευση του Ν.4282/2014 και ειδικότερα με τη παράγραφο 2α του

125. ΣτΕ 102/2015, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ

άρθρου 28 του ανωτέρω νόμου ορίζεται ότι: “α) Δεν εφαρμόζονται, ως προς την επιβολή διοικητικών προστίμων, σε όσους καταλαμβάνουν αυθαίρετα θαλάσσιες ή λιμναίες υδάτινες εκτάσεις με μόνιμες ή προσωρινές εγκαταστάσεις υδατοκαλλιέργειας οι διατάξεις της παραγράφου 1 του άρθρου 29 του ν. 2971/2001 (Α’ 285).”. Ωστόσο στη δεύτερη παράγραφο του άρθρου 29 του Ν2971/2001 αναφέρεται ότι: “ Με την ποινή της προηγούμενης παραγράφου τιμωρούνται και όσοι υπάλληλοι εκδίδουν άδεια κατά παράβαση των διατάξεων του παρόντος νόμου.”και στην τρίτη παράγραφο ότι : “ Τρίτος που κατά παράβαση της παραγράφου 5 του άρθρου 15 του παρόντος νόμου κάνει οποιαδήποτε χρήση των εκεί αναφερόμενων εγκαταστάσεων ή εν γένει έργων τιμωρείται με την ποινή της παραγράφου 1 του παρόντος άρθρου και με πρόστιμο ισόποσο με το λιμενικό τέλος, που καταβάλλεται στον πλησιέστερο λιμένα για τη χρήση παρόμοιων έργων ή λιμενικών εγκαταστάσεων, το οποίο βεβαιώνεται σε βάρος του αυθαίρετου χρήστη με απόφαση, άμεσα εκτελεστή, της αρμόδιας λιμενικής αρχής και εισπράττεται σύμφωνα με το Ν.Δ. 356/1974 "Περί Κώδικος εισπράξεως δημοσίων εσόδων.”. Με το άρθρο 41 παρ.5 Ν.4256/2014 προστέθηκε και τέταρτη παράγραφος στο εν λόγω άρθρο η οποία έχει ως εξής: “Κατά της απόφασης επιβολής προστίμου που εξέδωσε η κατά τόπον αρμόδια Λιμενική Αρχή κατ’ εφαρμογή της παραγράφου 1 του παρόντος άρθρου επιτρέπεται η άσκηση ενδικοφανούς προσφυγής ενώπιον του Υπουργού Ναυτιλίας και Αιγαίου εντός τριάντα (30) ημερών από την ημερομηνία επίδοσης της. Η απόφαση του Υπουργού επί της υποβληθείσας ενδικοφανούς προσφυγής κοινοποιείται στον προσφεύγοντα το αργότερο μέσα σε τρεις (3) μήνες από την ημερομηνία υποβολής της στο Υπουργείο Ναυτιλίας και Αιγαίου.”.

Ο νομοθέτης θέλησε να προστατεύσει κατά τρόπο απόλυτο τον αιγιαλό ποινικά, λαμβανομένου μάλιστα υπόψη ότι ο Άρειος Πάγος έχει κρίνει ότι πράξεις που αλλοιώνουν τον χαρακτήρα του αιγιαλού και της παραλίας είναι αντίθετες στο νόμο ανεξάρτητα από το γεγονός ότι επιφέρουν βελτίωση στην παραλία ή αποσκοπούν στο δημόσιο συμφέρον.¹²⁶

Η κατασκευή, τροποποίηση ή καταστροφή έργων ή του εδάφους ή του πυθμένα με τη λήψη χώματος, λίθων ή άμμου ή με οποιονδήποτε άλλον τρόπο μεταβολή

126. Πατηνιώτης Νικόλαος, Ποινικά Αδικήματα κατά του Δημοσίου, 2007, σελ.23

στον αιγιαλό, την παραλία, τη θάλασσα, τον πυθμένα, τη Ζώνη λιμένα, τη μεγάλη λίμνη, πλεύσιμο ποταμό, όχθη ή παρόχθια ζώνη μεγάλης λίμνης ή πλεύσιμου ποταμού περιλαμβάνεται στην αντικειμενική υπόσταση του αδικήματος και η ενέργεια αυτή αρκεί να έγινε άνευ σχετικής αδείας ανεξαρτήτως αν προκλήθηκε ή όχι ζημία ή αν επήλθε βελτίωση στο χώρο που προσβλήθηκε από την παράνομη ενέργεια.¹²⁷

Για να στοιχειοθετηθεί μάλιστα η αξιόποινη πράξη που προβλέπεται στο άρθρο 29 του ν. 2971/2001 δεν είναι απαραίτητο να έχει καθορισθεί ο αιγιαλός με πράξη της Επιτροπής του άρθρου 3 του ανωτέρω νόμου διότι η ιδιότητα του αιγιαλού προκύπτει από φυσικά φαινόμενα, ήτοι από τις μέγιστες αναβάσεις του χειμέριου κύματος και όχι με την έκθεση της εν λόγω Επιτροπής και κατ'επέκταση το Δικαστήριο της ουσίας όταν δεν υπάρχει διοικητικός καθορισμός της οριογραμμής του αιγιαλού, "μπορεί να καθορίσει παρεμπιπτόντως τα όρια του αιγιαλού σε κάθε συγκεκριμένη περίπτωση σύμφωνα με τα παραπάνω και συγκροτούντα την έννοια του αιγιαλού στοιχεία".¹²⁸

Για την στοιχειοθέτηση του ποινικού αδικήματος σύμφωνα με τη παράγραφο 3 του Ν2971/2001 σε βάρος τρίτου δεν περιορίζεται ο νομοθέτης μόνο στις περιπτώσεις αυθαίρετης άσκησης αλλά ελλιπούσης σχετικής διακρίσεως επεκτείνεται και στις περιπτώσεις άσκησης όπου έχει προηγηθεί από τον παραχωρησιούχο μεταβίβαση των δικαιωμάτων του στον τρίτο.¹²⁹

Επιπρόσθετα στο άρθρο 23 παράγραφος 1 του ΑΝ 1539/1938 "περί προστασίας των δημοσίων κτημάτων", όπως αντικαταστάθηκε με την παρ.2 του άρθρου 1 του α.ν. 263/1968, προβλέπεται ότι : "ο αυτογνωμόνως επιλαμβανόμενος οιοδήποτε δημοσίου κτήματος, ευρισκομένου αναμφισβητήτως υπό την κατοχήν του Δημοσίου, τιμωρείται, διωκόμενος αυτεπαγγέλτως, διά φυλακίσεως τουλάχιστον εξ (6) μηνών, ης δεν συγχωρείται η μετατροπή, και διά χρηματικής ποινής, τουλάχιστον, εκατόν χιλιάδων (100.000) δραχμών". Από τις διατάξεις του

127. Παπαθανασόπουλος Αθανάσιος, Δίκαιο του Παράκτιου Χώρου, Αιγιαλός, Παραλία, Λιμένες, Όχθες, 2015, σελ.220

128. ΑΠ 479/2011, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

129. Παπαθανασόπουλος Αθανάσιος, Δίκαιο του Παράκτιου Χώρου, Αιγιαλός, Παραλία, Λιμένες, Όχθες, 2015, σελ.222 επ.

άρθρου αυτού προκύπτει ότι προκειμένου να πραγματοποιηθεί το ανωτέρω ποινικό αδίκημα πρέπει να συντρέχουν οι εξής προϋποθέσεις α) να υπάρχει αυθαίρετη κατάληψη σε δημόσιο κτήμα, β) το κτήμα αυτό να τελεί αναμφισβήτητα υπό την κατοχή του Δημοσίου και γ) ο δράστης εν γνώσει του να κατέλαβε το δημόσιο κτήμα, αρκούντος και του ενδεχόμενου δόλου, ότι πρόκειται για δημόσιο κτήμα και ότι ανήκει στην αναμφισβήτητη κατοχή του Δημοσίου.¹³⁰

Ακόμη λόγω του κοινόχρηστου χαρακτήρα του αιγιαλού δικαίωμα υποβολής έγκλησης και παράστασης πολιτικής αγωγής παρέχεται και στους ιδιώτες, είτε πρόκειται για φυσικά είτε για νομικά πρόσωπα, από το άρθρο 57 του Αστικού Κώδικα¹³¹ που αναφέρεται στο δικαίωμα στην προσωπικότητα.¹³²

Ακόμη και στον Ποινικό Κώδικα και ειδικότερα στο άρθρο 421 αυτού προβλέπεται ότι “Με πρόστιμο ή με κράτηση μέχρι δύο μηνών τιμωρείται όποιος παραβαίνει τις διατάξεις της αρμόδιας αρχής και ιδίως τις αστυνομικές που έχουν εκδοθεί για να προστατεύσουν τους αιγιαλούς, τις όχθες θαλασσών, λιμνών ή ποταμών και τις φυτείες ή άλλες εγκαταστάσεις που υπάρχουν επάνω σ αυτές.”.

Η διάταξη αυτή του Ποινικού Κώδικα είναι επικουρική στις διατάξεις ειδικών νόμων περί αιγιαλού¹³³ όπως ο νόμος 2971/2001.

130. ΑΠ 1041/2011, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

131. Το άρθρο 57 του Αστικού Κώδικα ορίζει ότι “Όποιος προσβάλλεται παράνομα στην προσωπικότητά του έχει δικαίωμα να απαιτήσει να αρθεί η προσβολή και να μην επαναληφθεί στο μέλλον. Αν η προσβολή αναφέρεται στην προσωπικότητα προσώπου που έχει πεθάνει, το δικαίωμα αυτό έχουν ο σύζυγος, οι κατιόντες, οι ανιόντες, οι αδελφοί και οι κληρονόμοι του από διαθήκη. Αξίωση αποζημίωσης σύμφωνα με τις διατάξεις για τις αδικοπραξίες δεν αποκλείεται.

132. Πατηνιώτης Νικόλαος, Ποινικά Αδικήματα κατά του Δημοσίου, 2007, σελ.23

133. Ανδρέου Ν. Φίλιππος, Ποινικός Κώδικας, Κατ'άρθρο Ερμηνεία-Νομολογία-Βιβλιογραφία, 2005⁴, σελ.1748

4. Συμπεράσματα

Καθίσταται σαφές λαμβανομένων υπόψη και όσων αναφέρθηκαν ότι ο αιγιαλός χρήζει προστασίας από κάθε πιθανή αυθαίρετη χρήση του ούτως ώστε να μην αναιρείται ο χαρακτήρας του ως κοινόχρηστου πράγματος. Η νομολογία επί του θέματος είναι πλούσια και καθιστά προφανές ότι η καταπάτηση του αιγιαλού είναι συχνό φαινόμενο που οδηγεί Διοίκηση και πολίτες ενώπιον των Δικαστηρίων προς επίλυση των σχετικών διαφορών.

Προς τον σκοπό προστασίας του αιγιαλού πρέπει να στελεχωθούν οι Κτηματικές Υπηρεσίες (πλέον Αυτοτελή Γραφεία Δημόσιας Περιουσίας σύμφωνα με το ΠΔ111/2014) με ικανό αριθμό υπαλλήλων και να δοθεί έμφαση στις αυτοψίες επί των αιγιαλών προκειμένου να λαμβάνονται έγκαιρα τα προβλεπόμενα μέτρα από τη Διοίκηση και να μην στερείται ουδείς το δικαίωμά του να χρησιμοποιεί τον αιγιαλό και την παραλία.

Βέβαια σύμφωνα με την τελευταία υπουργική απόφαση του έτους 2015 πριν τη λήψη μέτρων πρέπει να υποβληθεί από το Αυτοτελές Γραφείο Δημόσιας Περιουσίας σχετική εισήγηση στην Περιφερειακή Διεύθυνση Δημόσιας Περιουσίας γεγονός που αντί να συντελεί στην άμεση και έγκαιρη υπεράσπιση του κοινόχρηστου χώρου του αιγιαλού οδηγεί σε χρονοβόρες γραφειοκρατικές διαδικασίες.

Η αντίδραση σε παραβατικές συμπεριφορές που θίγουν την κοινοχρησία του αιγιαλού πρέπει να είναι άμεση και η Διοίκηση αφού λάβει γνώση οφείλει να επιταχύνει τις διαδικασίες προκειμένου να επανέλθει ο αιγιαλός στην προτέρα κατάστασή του. Οι ενέργειες των οργάνων της Δημόσιας Διοίκησης πρέπει να ενισχύουν το κύρος της και να ενδυναμώνουν την εμπιστοσύνη των πολιτών σε αυτήν.

Η παραχώρηση των αιγιαλών μετά και την πρόσφατη απόφαση του Συμβουλίου της Επικρατείας πρέπει να γίνεται όχι μαζικά αλλά να εξετάζεται ανά περίπτωση αν συντρέχουν οι προϋποθέσεις παραχώρησης και αν από την παραχώρηση αυτή θίγεται το περιβάλλον. Επιπλέον και μετά την παραχώρηση πρέπει ανά τακτά χρονικά διαστήματα να ελέγχεται κατά πόσο τηρούνται οι όροι της παραχώρησης

και αν δημιουργούνται από αυτή ζητήματα υποβάθμισης του περιβάλλοντος που δεν ήταν δυνατό να προβλεφθούν πριν λάβει χώρα.

Το περιβάλλον χρήζει προστασίας και προκειμένου επιτευχθεί αυτό πρέπει ο καθένας μας να αναλογιστεί το μερίδιο ευθύνης που του αναλογεί και με τις πράξεις του να βοηθήσει όχι μόνο στην διατήρηση μιας υφιστάμενης κατάστασης αλλά και στη βελτιστοποίηση αυτής. Η κάθε γενιά οφείλει να διαφυλάσσει και να σέβεται το περιβάλλον.

Η ελεύθερη και ανεμπόδιστη χρήση του αιγιαλού από κάθε άτομο είναι επιβεβλημένη και ο νομοθέτης έχει προβλέψει μέτρα προκειμένου να επιτευχθεί ο στόχος αυτός. Ωστόσο πρέπει να γίνει κτήμα του καθενός μας ότι ο σεβασμός στο περιβάλλον πρέπει να υπερβαίνει το παρόν και τα μικρά ή μεγάλα συμφέροντα του καθενός και να απευθύνεται στο μέλλον και στις επόμενες γενεές.

5. Βιβλιογραφία

- Ανδρέου Ν. Φίλιππος, Ποινικός Κώδικας, Κατ'άρθρο Ερμηνεία-Νομολογία-Βιβλιογραφία, 2005⁴
- Βαθρακοκοίλη Αντ. Βασίλη, ΕΡΝΟΜΑΚ, Ερμηνεία Νομολογία Αστικού Κώδικα, Τόμος Δ', Ημίτομος Α', Αθήνα, 2007
- Βέλλας Πέτρος, «Κοινόχρηστα Πράγματα», Βασίλης Τσούμας, *Το Δίκαιο των Ακινήτων*, Αθήνα, Νομική Βιβλιοθήκη, 2012
- Δωρή Φιλ. Ευάγγελου, Τα Δημόσια Κτήματα, Αιγιαλός και παραλία ρύπανσις θαλάσσιου περιβάλλοντος, Τόμος Β', Τεύχος Α', Σανταρόζα ΙΔ, Εκδοτικός Οίκος Αφοι Π.Σάκκουλα, 1995
- Εφημερίδα Διοικητικού Δικαίου, Μάρτιος-Απρίλιος 2015, Τεύχος 2, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, Εκδόσεις Σάκκουλα, σελ.194-198
- Καλλία-Αντωνίου Αγγελική, Οι υποχρεώσεις της Ελλάδας και τα δικαιώματα των Ελλήνων πολιτών από την κοινοτική νομοθεσία για την προστασία του περιβάλλοντος, Αθήνα-Κομοτηνή, Εκδόσεις Αντ.Ν. Σάκκουλα, 1987
- Καρακώστα Κ. Γιάννη, Περιβάλλον και Αστικό Δίκαιο, Τόμος 6, Αθήνα-Κομοτηνή, Νομικές Εκδόσεις Αντ.Ν. Σάκκουλα, 1986
- Λευθεριώτου Ι. Ελένη, Ιδιοκτησία & Περιβάλλον, Στάθμιση εννόμων αγαθών & δικαιωμάτων στο Ελληνικό, Ευρωπαϊκό και Αμερικανικό δίκαιο, Αθήνα-Κομοτηνή, Εκδόσεις Αντ.Ν. Σάκκουλα, 2007
- Μαρκαντωνάτου-Σκαλτσά Ανδρομάχη, Η Προστασία του Διοικουμένου, Αθήνα-Κομοτηνή, Εκδόσεις Αντ.Ν. Σάκκουλα, 2000
- Μπρακατσούλας Κ. Βασίλειος, Η νομή και η προστασία της, Θεωρία-Νομολογία-Πράξη, Αθήνα-Κομοτηνή, Εκδόσεις Αντ.Ν. Σάκκουλα, 2003²
- Παπαγρηγορίου Ι. Βλάσιος, Πολεοδομία, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, Εκδόσεις Σάκκουλα, 2011⁴
- Παπαθανασόπουλος Αθανάσιος, Δίκαιο του Παράκτιου Χώρου, Αιγιαλός, Παραλία, Λιμένες, Όχθες, Εκδόσεις Νομόραμα.ΝΤ, 2015
- Παπαθανασόπουλος Αθανάσιος, “Η επιρροή του άρθρου 11 του

N4281/2014 στον διοικητικό καθορισμό του αιγιαλού: η θεσμοθέτηση «ακτολογίου»;" *Περιβάλλον & Δίκαιο* , 4/2014 (Έτος 18ο), Νομική Βιβλιοθήκη, σελ.595-598.

- Πατηνιώτης Νικόλαος, Ποινικά Αδικήματα κατά του Δημοσίου, Νομική Βιβλιοθήκη, 2007
- Ρέμελης Σ. Κ., Περιβάλλον και τοπική αυτοδιοίκηση, Αρμοδιότητες των ΟΤΑ σε θέματα χωροταξίας, πολεοδομίας και περιβάλλοντος, Αθήνα-Κομοτηνή, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, 1989
- Σιούτη Π. Γλυκερία, Εγχειρίδιο Δικαίου Περιβάλλοντος, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, Εκδόσεις Σάκκουλα, 2011²
- Τάχος Ι. Α., Δίκαιο προστασίας του περιβάλλοντος, Θεσσαλονίκη, Εκδόσεις Σάκκουλα, 1998⁵
- Τάχος Ι. Α., Ερμηνεία Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας (2690/1999, όπως τροποποιήθηκε), Αθήνα-Θεσσαλονίκη, 2006³
- Χορομίδη Γιάν. Κώστα, Η αναγκαστική απαλλοτρίωση, Θεσσαλονίκη, 2007⁴
- Τράπεζα Νομικών Πληροφοριών ΙΣΟΚΡΑΤΗΣ
- Τράπεζα Νομικών Πληροφοριών ΝΟΜΟΣ
- Τράπεζα Νομικών Πληροφοριών ΝΟΜΟΤΕΛΕΙΑ
- www.dsa.gr
- www.et.gr
- www.hellenicparliament.gr
- www.nsk.gr